

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Don Ranudo (DK)

Citation: Holberg, Ludvig: "Don Ranudo (DK)", i Holberg, Ludvig: *Seks komedier*, udg. af Jens Kr. Andersen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1994, s. 279.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-holberg14val-shoot-workid90815.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Seks komedier

Don Ranudo de Colibrados, eller Fattigdom og Hoffart, Comoedie i 5 Acter af H.M.

280

Acteurs.

- *Don Ranudo de Colibrados en Grand d'Espagne* eller
- en Spansk Herremand.
- *Donna Olympia* hans Frue.
- *Donna Maria*, deres dotter forliebt i *Gonzalo*.
- *Gonzalo de las Minas*, en spansk Adelsmand forliebt
- i *Donna Maria*, opdigted Printz af *Æthiopien*.
- *Isabella*, Hans Søster.
- *Leonora*, Cammer-pige hos *Donna Maria*.
- *Gusman*, Page hos *Don Ranudo*.
- *Pedro*, laqvais hos *Don Ranudo*.
- En Udtolker.
- En *Notarius*.
- En Bonde.
- En opdigted Printzes *Svite*.
- *Scena* er i en Bye i en *Province* udi *Spanien*.

281

Act: 1.Scen. 1.

Gonzalo de las Minas.Isabella.

GONZALO.

Det er sandt min hierte Søster! jeg seer ingen fordeel ved saadant *partie*, men j skall viide, at min Herlighed ikke grundes paa *interesse*. *Deres familie* er vel ældere og anseeligere, men vores er derfor ikke mindre adelig, kand de regne flere store folk i deres slegt, saa kand vi derimod regne vor rigdom, og sætte den imod deres elendige armod, som er større end den kand beskrives. Men jeg siger min hierte Søster, jeg sigter ikke till nogen fordeel, mit hierte er optændt af en *pur* og reen Herlighed till deres dotter *Donna Maria*, som jeg beklager ikke mindre for hendes fattigdom, end som for hendes u-rimelige forældre, som ved deres hovmod er bleven *fabel* over den hele bye, og maa derfor den heele

Spanske Nation ved saadant uskyldig lide.

ISABELLA.

Min allerkiæreste broder! jeg har intet at sige derimod, den fattigdom, som er hos hende, kunde blive tillstrækkelig bødet paa ved Eders midler, men hvorfor skall man ydmyge sig for staaere? hvor kand j fatte kiærlighed till det huus, j er foragtet af? j burde have den *ambition*, at saa snart j merkede den ringeste foragtelig mine, j da havde vendt dem Ryggen, og aldrig tænkt paa saadan kiærlighed meer.

GONZALO.

Ach min h. Søster, j veed maaskee ikke hvad kiærlighed er, ti dersom j det vidste, *raisonnerede* j ej saaledes, min *ambition* har ofte i denne sag ført strid med min kiærlighed, men den sidste har altid vundet seier over den første.

ISABELLA.

Men naar j seer intet middel till at lykkes i saadan Eders 282 ansøgning, bør j da ikke som et fornufftigt menneske slaae saadan kiærlighed af sindet.

GONZALO.

Langt fra Forældrenes foragt imod mig kand gjøre min kiærlighed kaald, den heller ophidser mig meer, og er en olie, som kastes i min ild.

ISAB:

Jeg troer min hierte broder, at j vill *agere* en *Roman*, ti saadan slags kiærlighed kommer mig gandske *Poetisk* for.

GONZALO.

Ald forhaabning er dog ikke saa reent ude, at der jo er en liden gnist tilbage, jeg haaber, at naar deres armod er kommen till det alleryderste, de da førend de skall gandske omkomme af mangel, endelig vil sætte den u-rimelig *ambition* till side, og beqvemme sig till at give deres dotter till en brav mand, der ved sine midler kand redde en *familie* fra yderste ælendighed.

ISAB:

Jeg merker nok *Gonzalo*, at j ikke kiender rett deres Hofmod, naar j taler saaledes, jeg troer, de heller dør, end beqvemmer sig dertill.

GONZ:

Men *Isabella* j veed maaskee ikke een ting.

ISAB:

Hvad er det?

GONZ:

Jeg er forsikred om, at ligesaa stor foragt Forældrene har till mig, saa stor kiærlighed og godhed derimod har deres dotter *Donna Maria* for mig, ti hun har for min Faster nyelig begrædt hendes Forældres daarlighed, og afmalet deres slette tilstand med stor bevægelse.

ISAB:

Ja *Gonzalo*, det vill altsammen intet hielpe, Forældrene har alt for nøje vagt over hende, saa det er umueligt at faae hende at see, langt mindre at nyde hendes omgiængelse uden deres minde.

283

GONZALO.

Ak! *Isabella* veed j vel, at forliebte folk finder de veje, som ingen tænker paa, og seer de midler for at komme till deres forsættes fuldbyrdelse, som ingen seer. Vill ikke bønnen hielpe, saa skall list, og vill ikke list, saa skall magt, om det end skall koste mit liv.

ISABELL.

Ak kiære *Gonzalo!* jeg har stor medynk over Eders elendige tilstand, jeg vill ikke meere straffe Eders foretagende, ti jeg veed, at naar kiærlighed har taget saadan overhaand, at man meere er at ynke end at laste. Jeg skall hiælpe Eder till rette i allt hvad mig mueligt er, gid jeg kun kunde ophitte nogle gode raad, men der seer jeg *Pedro* komme, gaae j kun till side jeg vill forsøge, hvad der er ved ham at gjøre.

Act: 1. Sc. 2.

Isabella.Pedro

PEDRO

Hej! saa gaaer det vel, nu er altsammen reent borte, her [er] hverken skeer, tallerkener eller Gryder meer i Huset. Jeg har *commission* at laane en Gryde i mit navn (*ti i mit Herskabs navn faaer jeg ikke en i den hele bye*) Men hvor skall jeg faae den till laans? og om jeg faaer den till laans, saa har vi intet, det jeg veed, at kaage deri. Ti allting er saa øde, at der er intet tilbage, uden tider, *signorier* og højheder, hvilke om man kommer dem alle i gryden, vill dog kun give en maver suppe. De holde dog ørene stive, besynderlig Fruen, ti jeg er viss paa hun dødde heller af hunger, end gav eet bogstav bort af hendes store navn. Gid jeg aldrig blive saa sinded! Jeg er nu i en ganske anden *extremitet*, ti førend jeg skulde lide nød, saalte jeg ikke allene mit Fæderne-navn, men og min ære for een stok *von achten*. Højhed er vel en god ting, men enten man vill bruge den till middags maaltid eller aftens maaltid, saa mætter den ligemeget. Jeg har i sinde at holde ud her i huset endnu 8 dage, imidlertid faaer jeg mad og drikke i byen hos gode venner, og lader 284 mit Herskab sidde hiemme og stikke deres tænder, naar de har ædt en urtesuppe, og mætte sig i steden for *confect* med deres Forfædres bedrifter. Men see! hvem er her? underdanigste tiener *Madame*, gaaer hun saa alleene uden Hofmesterinde.

ISAB:

Ja Pedro, jeg er kommen saa vidt till alders, at jeg kand *gouvernere* mig selv, hvorledes lider dit Herskab?

PEDRO.

Der er fremmede hos os till bords, jeg skall ud i byen at kiøbe *confect*.

ISAB:

Hvilke fremmede er der da?

PEDRO.

Der er *Duc de la Vera Crux* med Fyrstinden *Donna Emilia de las Spàdas*, *Hierosme Victor*, *Abad de St.Jago*, *il Marquez Ferdinando Gonzalo Philippo de Cifuentes* med *la Marqvesa* hans Frue, og utallige andre, som jeg er for ringe at tale om.

ISAB:

Saa tør jeg da ikke vove at give *visite* der i dag?

PEDRO.

Nej vi har *ordre* ingen at indlade i dag, uden de kand regne deres slegt at have været gamle Christne for de *Morers* tider i *Spanien*.

ISAB:

Men hvor kommer det, at de *tractere* saadan i dag? de pleje dog ikke gierne *tractere*.

PEDRO.

Det er till en Erindring formedelst en *Victorie*, som En af deres Forfædre *Don Ramiro de Colibrados* paa denne dag erholdt over kongen af *Mesopotamien*, som han tog fangen till *Toledo*. Det var ikke godt, at der skulde falde mange slige dage ind om aaret, ti da fik Herskabet en u-lykke i sin pungjeg tør sige, at paa saadan dag slipper det ikke med 1000 styk *von achten*.

285

ISAB:

Men hvor kommer det *Pedro*, at du paa saadan højtidelig dag gaaer med saadan pialtedt og synderrevet *Liberie*?

PEDRO.

Det er till Erindring om den hoved-banner, som højstbente *Ramido de Colibrados* førte.

ISAB:

Jeg veed jo, at *Generalen* selv ikke førte Fanen udi Slaget.

PEDRO.

Nej *Madame*, jeg sae jo hans Fendrik, samme hoved-banner blev af *musqvvet-kugler* udi slaget saadan tillredet, at den saae ud ligesom mit *liberie*.

ISAB:

Men hvor længe er det, siden *Don Ramiro* vandt den seier?

PEDRO.

Det er netop 600 aar i dag.

ISAB:

Hillemænd det er jo ikke 300 aar siden kugler og *musqveter* kom først i brug.

PED:

Ja *Madame* jeg er for ringe till at *disputere* med hende jeg vill derfor lade det staae ved sit verd, men det kand jeg gjøre min Eed paa, at Standarten blev forbandet ilde tillredet, og at jeg till Erindring deraf bær altid saadant *liberie* i dag.

ISAB:

Men mig synes, jeg har seet dig i dette pialtede *liberie* een heel maaned.

PEDRO.

Eenhver maa jo gaae som han lyster jeg har saa mine visse *raisons* dertill.

286

ISAB:

Hvad *raisons* kand der være till at gaae udi et højfornemme Herskabs ærende saa pialted? folk skulde jo kunde falde paa de tanker, at huset var geraadet i armod.

PEDRO.

I armod? jo jo, et Herskab, som kand regne over 1733 gode og rigtige Ahner, skulde geraade i armod? Om jeg nu ikkun vill regne 2 Styk *von Achten* for hver Ahne, saa løber det sig dog till en forbandet sum.

ISAB:

Jeg holder for at det er armod, intill jeg hører bedre *raisons*.

PED:

For at føre hende da af de tanker, skall jeg give hende mine *raisons*. Vort Herskab merker, at det bliver saa forbandet gemeent nu at holde prægtigt *liberie*, og at fornemme folk nu omstunder intet kand have for sig selv, hvorfor de har hittet paa denne *invention*; ti saa snart Vi merker, at gemeene tienere gaae pialtede igien, saa taer jeg mit skramererede *liberie* paa igien. *Madame* har jo selv merket till Hoffet udi *Madrit*, at naar borger-folk studser allermeest, saa gaaer Hoff-folket allerslettet.

ISAB:

Det hender tit, men de gaae dog aldrig pialted.

PEDRO.

Ja ja *Madame*, mit Herskab veed nok hvad det gjør, det begynder min troe aldrig noget, uden det er vel overlagt tillforn.

ISAB:

(*sagte*) jeg skall nok klemme ham saa længe, indtill han bekiender. (*højt*) men Pedro, du sae jo nys, at du bar dit pjaltede *liberie* til Erindring om den hoved-Standar, som blev skudt i stykker i det store slag.

PEDRO

(*sagt*) Gid du faae en ulykke med dine spørsmaal. (*højt*) jeg kand ikke erindre hvad jeg sae *Madame*, men det veed jeg, at Herskabet 287 har huset fuldt af guld og juveler, og naar saa er, saa kand jeg ikke gaae saaledes af armod. Tænk engang *Madame*, de har i blant andre kostbare sager en stamme-bog, som er værd mere end I td guld.

ISAB:

Men maaskee om den kom paa *Auction*, kunde den ikke drives op uden till 4 ß , uden der maatte findes underlige liebhavere, men en jøde gav ikke saa meget derfor, det veed jeg.

PEDRO.

Hvad skall man regne jøder? jeg veed den, der har givet mange 1000 for en Jomfrue-dom, som en jøde dog ikke havde tillhandlet sig for een skerv. Men for at komme till *materien* igien, da vill jeg ydmygst bede, at *Madame* har andre tanker om mit Herskab, ti jeg kand forsikre, at det kun er onde mennisker, som sige, at de ere fattige.

ISABELLA.

Jeg vilde ønske af mit hierte, *Pedro*, at det var som du siger, men jeg hører baade kræmmere og handverks-folk klage over penge, som de har at fodre.

PEDRO.

Ej *Madame*, hun skiemter kun, jeg veed hun forstaaer sig bedre paa verden, hun veed jo, at det er højeste mode i alle fornemme huse at lade folk løbe effter deres penge. Troe mig, det er ikke af penge-mangel, at Herskabet lader dem saa løbe; Herren og Fruen veed at leve, og laer see i den post saa vel som i alle andre, at de ere fornemme folk. Jeg kiender en kræmmer her i byen, der gaaer endnu og kræver i et fornemme hus for et stykke Nettetdug, som hans oldefader *crediterede*, og kommer maa skee till at lobe endnu i 10 aar, ti huset er næst vores fast det fornemste i hele *Spanien*.

ISAB:

Da bruger Vi ikke den *mode* i vort hus, ti min broder *Gonzalo* lader sig aldrig kræve 2 gange.

PEDRO.

Det troer jeg nok *Madame*, der er og stor forskiel paa vort hus og 288 deres. Det er jo bekiendt, at *vor familie* er den ældste og fornemste i hele *Spanien*.

ISAB:

Men jeg holder de *rigeste familier* for de fornemste.

PEDRO.

Jeg veed ikke, hvad *Madamen* mener dermed, hun maa troe mig at mit Herskab er ikke fattigt, ja hun kand komme i fortred over slige ord. Jeg gaaer i pialtedt *liberie*, det er sandt, men det er ikke formedelst mit Herskabs fattigdom, ti jeg kand viise *Madamen*, at hvor slett mine klæder ere, saa bær jeg dog silke tørklæder i min lomme. (*trækker et gammelt tørklæde op af lommen, hvorved følger et tørt stykke skimledt brød, som falder paa Gulvet.*)

ISAB:

Ha, ha, ha! der tabte du et stykke af din rigdom paa gulvet.

PEDRO.

Det er et stykke *choqvelade*, *Madame*.

ISAB:

(*taer det op for ham*) I nej, det er jo grovt skimlet brød. See! er det *choqvelade*?

PEDRO.

Nej, *Madame*, det er sandt, det er ikke *choqvelade*, det er et stykke brød, som jeg tog med mig for en viss aarsag skyld, ti hver gang jeg skall gaae ærende till Førsten af *Broqveldoro*, maa jeg tage et stykke brød med mig for at give Port-hunden, at han ikke skal bide mig.

ISAB:

Du har rett, *Pedro*, ti rige folk ere bange for livet, ha ha ha!

PEDRO.

Jeg maa tage mig den dristighed at *reprimendere* Fruen, det lader ilde for saadan *Madame* at lee.

ISAB:

Jeg takker min kiære *Pedro*, for god advarsel. Ha, ha, ha!

289

PEDRO.

Fy! lad saadant være *Madame*. Fruen kand miste sin *reputation* derover, om nogen fik det at see og høre.

ISAB:

Bie et øjeblik, jeg har noget at sige dig. Hvoraf kommer det, at du som har saa stor forstand og saa mange dyder, vill tage dig en tieneres skikkelse paa, du kunde min troe nok tiene till andet.

PEDRO.

Jeg har ikke studeret, *Madame*, ellers takker jeg mine Forældre for god optugtelse. Naturen har ogsaa været temmelig gavmild imod mig, jeg gjorde ikke rett, om jeg sagde andet. Men veed *Madamen* nogen bedre leilighed for mig?

ISAB:

Ja vist, jeg veed ingen bedre till at skrive *Almanaker* end du, og det er en *Profession*, som man kand leve vel og *reputerlig* af.

PEDRO.

Men jeg har altid hørt, at den, der skall skrive saadant, skall brav kunde lyve.

ISAB:

Jeg kiender og ingen, der er lykkeligere i at *inventere* end du. Havde du sagt, at dit Herskab sad hiemme, og æder urte-suppe, som sanden er, og at du i steden for at hente *confect* er gaaen ud at betle dig et maaltid till, saa havde jeg aldeles ikke raadet dig till den *profession*.

PEDRO.

At tale den rene sandhed, da vilde jeg gierne dølgje mit Herskabs nød og elendighed, saa vidt mig mueligt er, men nu har dette stykke brød røbet os.

ISAB:

Nej *Pedro*, dit *liberie* gier blant andet tillstrækkelig till kiende, hvorledes *conjuncturerne* er udi *familien*.

PEDRO.

Jeg er bange for deres egne klæder vill gjøre det endnu niere 290 beviisligt. Min Herre gaaer vel endnu i

en fløjels kiol, men det andet svarer ikke dertill. Fruen klipper alle bagstykkerne af klæderne for at bøde paa Forstykkerne, derfor vender hun i *compagnier* ikke gierne ryggen till folk. Naar hun gaaer fra folk, gaaer hun baglends, ikke af ydmyghed, som Endeel gjør, der gaae fra dem, som de har *respect* for, men af lutter storagtighed, at ingen skall see den fattigdom, som er afmaled paa bag-enden, og naar hun endelig af fornødenhed maa vende sig om, maa jeg eller Cammer-pigen tiene till bagstykker.

ISAB:

Af all den nød kunde de i en hast blive hiulpne, dersom de vilde sætte noget af deres urimelige *ambition* till side, og give deres dotter till *Gonzalo*, som bær stor Herlighed for hende.

PED:

Jeg veed de har offte talt derom med haanhed, men maaskee nu deres nød er paa det yderste, at de beqvemmede sig dertill, dersom *Madamen* gik selv till dem, og gjorde forslag. Men der kommer Cammer-pigen, det er best, at *Madamen* overlægger den sag med hende, det er en forslagen pige.

Act: 1. Sc. 3.

Leonora.Isabella.Pedro.

LEONORA.

Ej du fortvilede skelm, du brød-tyv, du tog mit brød, som laae paa skorstenen.

PEDRO.

Hvilket brød?

LEON:

See kun, hvor hellig han kand stille sig an! fort giv mig mit brød tilbage, jeg har intet andet at spise i dag.

291

PEDRO.

Ej snak betænk dig, hvad du gjør, førend du skielder en ærlig mand for brød-tyv, jeg er nok lidt hor-agtig, men intet tyv-agtig.

LEON.

Fort, ingen snak.

PEDR:

Jeg kand gjøre min Eed paa, at jeg intet brød har taet.

LEON:

Kunde tyven kun sværge sig fra galgen, saa blev der ingen hængt.

PEDRO.

Jeg vill sætte min ære i pant derpaa.

LEONORA.

Hvor mange ærer har du vel? du har jo forsoret dig saa offte, hid med mit brød igien, du tyv. (*hun trækker brødet op af lommen, de brydes sammen, de faae hver sit stykke, hun bliver Isabelle var, slaaer sig for brystet, og vill løbe bort*)

ISAB:

Hør Leonora, jeg har eet ord at tale med jer, som er magt paa liggendes.

LEON:

Ak, *Madame!* jeg er færdig at daane af bludsel.

ISAB:

Er Herskabet hiemme, *Leonora?*

LEONOR:

Ja det er. Jeg skulde lave till *choqvelade*, og den skielm *Pedro* stak nogle *choqvelade-kager* i sin lomme, som jeg nu tog fra ham.

ISAB:

Det Herskab er sandelig lykkelig, der har saa troe tjeneste-folk, der saaledes kand dølgge deres armod. Men som tilstanden er fast 292 den hele stad bekiendt, og j nu har røvet jer selv saa gjør det ingen gode at dølgge saadant mer.

LEONORA

(*græder*).

ISAB:

Græd ikke mit barn, de gotfolk kand endnu hiælpes. I veed maaskee vel, at min broder *Gonzalo* bær kierlighed till Eders Jomfrue.

LEON.

Ak *Madame!* jeg veed det nok, men det gjør ingen gode at tale derom. Jeg har hørt min Frue forundre sig over *Gonzalo* es dristighed, at han tør undstaae sig at *pretendere alliance* med dem. Jomfruen, som saa vidt jeg kand merke, er *Gonzalo* tilbøjelig, lod sig for nogle dage siden forlyde i hendes Forældres nærværelse, at u-ligheden var ikke saa stor, hvorover hun er siden bleven af Forældrene mistænkt, og haardt indspærred.

ISAB:

Det er mig usigelig kiert, at jeg hører saadant.

LEON.

Mig derimod usigelig u-kiert, ti det er et allerkiereeste barn, hvis hendes graad og taare ikke havde holdt mig tillbage, havde jeg for længe forladt huset.

ISAB:

Nej jeg mener det er mig kiert, at hun selv har godhed for min broder; ti det gier mig forhaabning at kunde lykkes i mit anslag, besynderlig om j vill staae mig bi, hvilket ikke skall blive u-belønnet.

LEON:

Madamen har at befale over mig derudi, ti hvis list og *intriqver* kand hiælpe, da kand jeg gjøre tjeneste saavelsom En anden. Men det er best, at *Madamen* gjør Forældrene først forslag, maaskee den yderste armod kand have dæmpet noget af forrige Hofmod. Vill *Madamen* besøge Herskabet selv om en ½ time, skall jeg mage det saa, at hun faaer dem i tale.

Act. 1. Sc. 4.

Isabella.Conzalo.

ISAB.

Giv Eder nu till freds *Gonzalo*, og lad mig raade. Om $\frac{1}{2}$ time gaaer jeg hen og besøger *Don Ranudo*, og bruger der all min Veltalenhed, og hvis det ikke kand hiælpe, faaer vi see till, om vi kand hitte paa andre midler. Jeg har alle hus-folkene paa min side, som har lovet at staae mig bi.

GONZALO.

Ak! min allerkier: Søster, gid jeg kunde kun slaae mit sind till roelighed saa længe, men

ISAB:

Hvilken elendighed! j faaer vel at have taalmodighed, lad os gaae ind saa længe, men der kommer pigen og tieneren till bage.

Act. 1. Sc. 5.

Isab:Gonzalo.Leonor.Pedro.

ISAB:

Min hierte *Leonora!* her er min broder *Gonzalo*, som sætter all sin velfærd i jeres hænder. Lad nu see, at j kand udspinde noget till hans Herligheds forfremelse.

GONZALO.

Vær forsikred om, *Mademoiselle*, at jeg skall findes taknemmelig derfor.

LEON.

Monsieur har at befale over min ringe hierne.

PEDRO.

Og over mit hele hoved.

294

GONZ:

Men finder j det for godt, at jeg anmoder Herskabet derom?

LEON.

I gaar havde det umueligt gaaet an, men maaskee begieringen kand ikke blive saa ilde optagen i dag.

GONZ:

Hvi mer i dag end i gaar?

LEON:

Jo i gaar var endnu lidt *proviand* till bage, saa meget som kunde tiene till eet maaltid, og saa længe det er, har man intet uden foragteligt svar at vente. Men i dag har Herskabet aldeles intet at spise sig ved uden deres Forfædres bedriffter, hvorfor modet kand maaskee falde.

PEDRO.

Saa der derfor ikke er saa ærlige Rotter og mus nogen steds, som i vort hus, ti jeg vill *garandere* for, at endskiønt man vill sætte spise-Cammer-døren aaben for dem, skall de ikke røre det mindste.

GONZ.

Ak! jeg kand ikke høre det uden medynk.

LEON:

Det er dog den eeneste ting, hvorved de skall bøjes. Man maa bruge her samme midler, som man betiener sig af at indtage sterke Fæstninger, naar intet andet vill hiælpe, maa man sulte dem ud.

PEDRO.

Leonora veed nok, hvorledes Fæstninger indtages, ti hun har ladt sig bruge till felds i gamle dage i den Nederlandske krig.

GONZ:

Nu, nu *Pedro*, brug ikke saa grovt skiemt.

LEON:

Man kand ikke agte hvad han siger, han sparer ikke Herskabet selv.

295

PEDRO.

Det er sandt, man maa jo have nogen friehed i et hus, hvor man tiener af lutter *generosité* uden kost og løn. Jeg siger dem, min troe, mange sandheder, naar vi ere allene, men naar der er fremmede, staaer jeg dog paa deres *respect*.

GONZ:

Men bliver Herren og Fruen dog ikke vred derover iblant?

PEDRO.

Ak nej, de udlægger allting till deres højhed og ære. Naar de ingen mad har, sige de, at det er deres fastedag, det er jo fornemme: naar de drikker vand i steden for viin, *citerer* de till *exempel* nogle af deres *familie* for syndfloden, som allene drak vand, det er ogsaa fornemme. Naar Herren har synderrevne skoe, heder det, at det er gjort med forsætt saaledes for ligtorne, det er ogsaa fornemme. Naar Fruen ikke kand komme till kirke for klæder, heeder det, at der holdes Messe i hendes *cabinet*, det er og fornemme. Og endelig naar jeg gier dem ikke ære for een skilling, heder det, at jeg er Hofnar, det er og fornemme.

GONZALO.

Kiere børn arbeider da paa at forfremme min sag, saa vel som Eders egen nytte, ti naaer jeg mit ønske, blier j alle hiulpne.

LEON:

Herren maa ikke tvile om min Redebonhed, som har overvundet allerede det meste, neml. Jomfruens hierte.

GONZ:

Men hvad hiælper det mig, naar Forældrene fremture i deres hofmod?

LEON:

Min Herre maa først ved sin Frue Søster gjøre dem *proposition*, og naar det ikke lykkes, vill vi hitte paa andre midler, vi kand spille pudser uden fare, ti hele byen hader Fruen og Herren for deres hofmod, og vill glæde sig over, at deres dydige dotter kand saa vel blive forsørged. Gaaer nu kun bort, og slaer jer till roelighed, vi skall nok sørge for resten.

296

Leonora.Pedro.

LEONOR:

Pedro! jeg forlanger intet af dig i denne sag andet end taushed.

PEDRO.

Jeg kand vel ogsaa hiælpe med et godt raad.

LEON:

Hvad raad kand du da give?

PEDR:

Du skall nok see, at man kand ryste saa hastig gode raad af Ermene, jeg maa have tid till at *speculere* først jeg tænker ellers paa een ting.

LEON:

Nu hvad har du da opfundet?

PEDRO.

Jeg har intet opfundet, men jeg tænker kun paa een ting, neml. at naar vi først har ved *intriqver* forfremmet denne kierlighed, om vi da skall begive os i tjeneste hos *Gonzalo*.

LEONORA.

Det er best, du bliver kun ved at tænke derpaa, og laer mig raade for sagen i sig selv. Jeg *recommenderer* dig allene taushed, og at du holder saa gode miner, at *Pagen Gusman* ikke faaer det at viide.

PEDRO.

Hem! det er underligt, at Fruentimmer vill *recommendere* mandfolk taushed, veed du ikke hvad en viss *Philosophus* siger om Fruentimmer, han siger det er min troe meget artigt, kunde jeg kun komme det ihu.

LEONOR:

Han siger, han siger: at slige dosmere, som du er, bør ikke bemænge sig med at læse *Philosophiske* bøger. Hvad han ellers siger 297 om Fruentimmerets rundtalenhed, eller ej, saa er dette vist, at de fleste hemmeligheder røves af mand folk over et glas vin, derfor burde i mine tanker ingen, som var overbeviist at have været drukken, betiene noget vigtigt Embede, som udfodrer taushed. Hemmelige sager burde allene betroes Fruentimmerne, saasom de ere ædrue.

PEDRO.

Man betroer dem ogsaa hemmelige sager. Men der kommer *Gusman*, lad os ikke tale mere derom.

Act: 1. Scen. 7.

Leonora.Pedro.Gusman.

GUSMAN.

I faaer en u-lykke, j staaer her og sladdrer. Herskabet har kaldet paa jer 3 gange. Naar jeg vill snakke med dig, *Leonora*, saa har du aldrig tid. Men du kand staae og snakke med denne gemene *Laqvais* hele timer.

PEDRO.

Du er forbandet fornemme, *Gusman*, man kand see det paa dit *Liberie*.

GUSMAN.

Ingen snak, strax ind.

Act: II. Sc. 1.

Don Ranudo.Donna Olympia.Pedro.

DON RANUDO.

Nej! *Donna Olympia*, han var ikke vor Stam-fader. Jeg kand viise af vort Slegte-Register en *Colibrados*, som var i *Estremadura* halv 298 100de aar, førend de *Mohrer* komme i *Spanien*. Vi ere langt fornemmere Folk end j tænker.

D. OLYMP.

Ak er det mueligt *Don Ranudo!* viis mig ham.

D. RAN:

See her den *Antonio de Colibrados*, som j her seer, var meget ældre.

D. OLYMP:

Det vilde jeg i sandhed ikke have mist for 1 *million*. Jeg havde altid bildet mig ind, at jeg havde fornedit mig ved vores Egte-skab, mit eget Slegte-Register kand jeg paa mine fingre som mit *ave Maria*, fra *Juliano de monte Ricco* indtill min Fader *Ramiro Melchior de monte Ricco*.

D. RANUDO.

I gjør vel deri D. *Olympia*, at j stedse har indprentet det udi Eders sind, ti det er det største *clenodie*, som vi haver.

PEDRO.

Jeg mener, Herre, det er ogsaa det eeneste, ti hvad som ellers findes udi huset, kand neppe beløbe sig till een styk *von Achten*, om det kom paa *Auction*.

D. RAN:

Det vill ikke sige, *Pedro*, mit navn, mit Slegte-Register er mig Rigdom nok, naar jeg læser udi denne bog, og seer mine Forfædres bedrifter, kand jeg blive saa mædt, som jeg havde været till det største Giestebud.

PEDR.

Ja jeg kand lett begribe, hvorfor Herren og Fruen ikke skiøtter om mad, hvo der har 5 à 6 snese *Colibrados* i maven, kand ikke faae rom till noget. Jeg har tit tænkt paa, naar jeg har hørt det knurre i Herrens mave, at det maa være disse gamle *Colibrados* disse gamle Helte føre krig effter deres død, naar det knurrer saa hos mig, saa er det af sult, men det er en anden sag med min person jeg 299 har en gemen tom mave, hvorfor jeg maa have mad, ti jeg kand ellers ikke tiene Herren og Fruen længere.

D. OLYMP:

Det er forskrekkeligt med disse gemene folk jeg troer virkelig, at de maa være skabt af anden grov *materie*, og have anden Siæl end vi fornemme, all deres attraa er kun till bugs fylde, mon saadanne folk, min hierte D. *Ranudo*, som er af saa ringe stand, ogsaa blive salige?

D. RAN:

Ja jeg troer nok i visse maader de kand blive salige, men ikke saa fuldkommelig som vi andre, ti som

der er forskiell imellem en høj og ringe, saa er der og forskiell imellem gemene folk og u-mælende beester, jeg understaaer mig ikke at negte dem salighed, hvorvel af deres *brutale* meninger, som de har, man ikke skulde kunne spaae dem meget godt.

PEDRO.

See engang, Herre, hvordan mit *liberie* seer ud!

D. RAN:

Det er dog et fornemme *liberie*.

PEDR.

Ja det er ikke allene fornemme, men end og durchleuchtigt. Det er mig ellers kiert, at Herren har noget at trøste sig ved i den anden verden, ti i denne verden har Herrens højhed ikke ført andet med sig end sult og armod.

D. OLYMP.

Pedro du maa erindre dig, hvad person du er, og hvad Herskab du taler med, mig synes, du har ganske forglempt det.

PED:

Den eeneste herlighed, naadige Frue, som jeg har her i huset, det er frihed at tale, ti jeg nyder jo intet andet, hvis man betaer mig ogsaa den frihed, kand man sige, at jeg tiener af lutter *generositet*, vill j give mig det, som andre Herskab giver deres tienere, vill jeg bruge samme *respect*, som andre tienere for deres Herskab.

300

D. RANUD:

Ej *D. Olympia!* lad ham ikkun bruge sin frihed. Keisere, Konger og Fyrster taaler jo saadan skiemt af lystige hoveder, som de underholde, Vi maa og lade see derudi, at vi ere fornemme folk, tal kun *Pedro*, du maa gjerne sige, hvad du lyster, for os selv, naar du staaer paa vores *respect* i andres nærværelse.

PED:

Jeg siger: Herrens og Fruens højhed er i denne verden træer, der bær kun slette fructer, neml. nogle grene fører storagtighed, andre sult og tørst, derfor maaskee *renderer* det mere i det andet liv.

D. RAN:

Snak *Pedro*. Fornemme folk ere ikke fattige, de heede jo *riccos hombres *dolgoeO**: rige folk.

PEDRO.

Det er sandt, de heede rige folk, ligesom Monkene Guds tienere, ti de sidste ere ligesaa gudfrygtige, som de første ere rige. At heede rige folk det er jo at være *titulair* rige, hvo som er *titulair* rig, kand ikke være virkelig.

D. RAN:

Hvad tænker j paa *D. Olympia*, j staaer og grunder saa meget?

D. OLYMP.

Jeg staaer og tænker paa hvoraf det kand komme, at ingen *Poëter* lod sig indfinde i gaar med vers till vor navne-dag.

PEDRO.

Ha ha! jeg hører Fruen kiender ikke vore *Poëter* rett, her i huset kommer aldrig nogen *Poët* mer, her er ingen *magneter*, som trækker saadant jern. Om Herskabet vilde skrive udi orden alle husets titler, og kline dem over porten, og skredderen, vor Naboe, vilde sætte en steeg eller postey i sin Forstue, saa skall man see, hvilken *magnet* er stærkest. Jeg kiender alle *Poëter* her i byen, hvilken *Poët* jeg vilde give et middags maaltid, skulde gjerne regne mit Slegtregister fra kong *Salomon*, og sætte Siæl og salighed till paa rim, eller rime sig fanden i vold paa, at jeg var fornemmere end baade Herren og Fruen.

301

D. OLYMP:

Jeg maa lee af *Pedro*. Det var en slet *cour Poeten* gjorde *Pedro*, naar han regnede hans slegt-register fra kong *Salomon*, det var jo *Pedro* at gjøre dig till en jøde.

PEDRO.

Jo jo. Var kong *Salomon* en Jøde? Jeg kiender nok kong *Salomon*, det maae Fruen troe, i hvor u-lærd jeg er. Men jeg siger: *Poeter*, naar de gjøre vers, spørge ikke gierne om den mand, de vill rose, er gudfrygtig, dydig, mandhafftig, men om han kand betale verset, saa snart de see da belønning, fører Fanden dem strax op paa spidsen af *Apollo* eller *Helicon*, som de kalde det, og der strax blive de fulde af *Poetisk* Geist, at der gaaer vers fra dem baade for og bag. Men see de ingen belønning, saa see de og ingen dyder, og er da ikke et rim at finde i deres hele legeme, om man vilde skiære dem op, og lede effter dem under deres kallun, det maa jeg forstaae, ti jeg er selv i visse maader ogsaa *Poët*, saasom jeg kand regne over 6 *Poëter* i min *famille*, som alle vare saadanne slyngler.

D. RAN.

Derfor er du just ikke selv *Poët*, fordi du kand regne *Poëter* i din *famille*.

PEDRO.

Saa kand jeg og sige: derfor er Herren ikke just fornemme, fordi han kand regne saa mange store mænd i *sin familie*, ti skall den allene kaldes *Poet*, som gjør vers selv, saa bør den og allene kaldes høj, der gjør store gierninger selv.

D. RAN:

Nej *Pedro*, det sidste har man ved fødselen.

PED:

Poesien ligeledes, man siger jo: *Poëter* fødes.

D. RAN:

Ja det er paa en anden maade.

302

Act: II. Sc. 2.

Leonora.D. Ranudo.D. Olympia.Pedro.

LEONORA.

Her er *Isabella Gonzalos* Søster uden for, som forlanger at faae Herskabet i tale.

OLYMP.

Bed hende have taalmodighed ett øye blik i en anden stue, mens vi lave os till at tae imod hende.

D. RANUDO.

Giv hid min fløyels kiol, *Pedro*.

PED:

Den vill *parere* vel till de hullede strømper.

RAN:

Er der hull paa mine strømper?

PED:

Nej ikke over 16.

RANUDO.

Tag noget blek *Pedro*, og smørr paa hullene, saa synes de intet.

PEDRO.

Jeg er bange Herre, at eet heelt blekhorn vill ikke forslaae, ti der er saa mange huller.

RAN:

Kom, gjør som jeg beer dig. (*Han smør blek paa hullene*)

PED:

Skall der ogsaa smøres blek paa skoene, ti der er ogsaa store huller paa dem?

RAN:

Nej! det gaaer ikke an, jeg kand sige det er giort med villie formedelst ligtorne.

303

PEDRO.

Men der er intet bagstykke paa kiolen, det kand man jo ikke sige er giort med villie formedelst ligtorne?

RANUDO.

Pedro, din artighed *diverterer* mig vel undertiden, men undertiden gaaer den noget for vidt, det vill dog intet sige, naar du kun er ærbødig imod mig i fremmedes nærværelse, gjør dig ellers [ingen] umage for kiolen, jeg skall nok mage det saa, at ingen faaer den bageste deel at see.

PEDRO.

Men var det ikke bedre, Herre, at vi solte denne halv fløyels kiol, og kiøbte en hel stoffes kiol derfor?

RANUD:

Nej *Pedro!* det første gier tillkiende, at om jeg ingen rigdom har, saa har jeg dog et højt hierte. Dersom jeg var allene klædd i slett stof, kunde folk tage mig an for en borgere, eller tænke, jeg havde satt min højhed till side, men nu om jeg bær ingen rig, saa bær jeg dog en fornemme klædning. Er Fruen klar?

D. OLYMP:

(*ligeledes oppudsed svarer*) Ja jeg er ganske færdig.

D. RAN:

Ak D. *Olympia*, hun er *galante*, og glimrer som *Escurial*.

PEDRO.

Ja Herre, men paa den anden side seer man afmalet vores *Hospital*

OLYMP:

Lad nu kun *Madame Isabella* komme ind. (*Leonora gaaer till dørren for at introducere hende, og Pedro staaer bag Herrens stol med briller paa effter den Portugisiske mode.*)

304

Act: II. Sc. 3.

D. Ranudo. D. Olympia. Isabella. Pedro.

(D. Olympia sidder i en lehnstol meget spansk, stikker sine tænder)

(D. Ranudo gjør det samme, de reiser sig lidt op af stolen, indtill en stol bliver satt til *Isabella*, men sætter sig ned for hende. Pedro staaer med en Viffte, og kiøler dem)

ISABELLA.

Jeg beder *100 million* gange om forladelse for min dristighed, at jeg understaaer mig at *incommodere* naadige Frue med en *visite* i dag.

OLYMP:

Ingen *incommodation*, *Madame*, Vi ere vante till at tage imod *visiter* fra morgen indtill aften. Jeg troer Vi har hafft allerede i dag over 8 fornemme *visiter*. Kand ikke D. *Ranudo* erindre sig, hvilke personer har været i vort hus i dag.

RANUD:

Nej det er mig u-mueligt. Folk søger vort hus som et hoff, *Pedro* kand du erindre det?

PEDRO.

(*snøvler med sine briller, og læser af sin tegne-bog*)

Det var *Conde Jago de Monte d'Oro*, *Marqvez Ferdinando de Leo negro*, med *Marqveza* hans Frue. *D. Sebastian de Broqvel Doro*, et *Ducas de Sta Casa* med hans Fyrstinde, og *Marqvez Ferdinando Gonzalvo Philippo Carlos Jago Sebastiano Manuel de Rifuentes* med hans Frue. (*sagte*) den sidste maa have hafft mange till Fadder, efterdi han har saa mange navne.

OLYMP:

Nu hører *Madame*, hvilke *visiter* vi har hafft i dag allene. *Madamen pardonnerer* mig ellers, at jeg sidder og stikker mine tænder, Vi sad og aad en *Capun* nyelig, det kiød *incommoderer* altid mine tænder.

305

ISAB:

Naadige Frue bruge kun sin *commodité*. Jeg er ellers hid kommen i dag som en *commissionaire* for en fornemme person, der intet heller forlanger end at være Herren og Fruen *recommended*.

OLYMP:

Det er min Herre saa vel som mig en stor fornøjelse at kunne tiene godt folk. Han vill maa skee reise till *Madrit*, og forlanger *Recommendations* brev med fra Os. Men hvad er det for en Person?

ISAB.

Det er min broder *Gonzalo*, som har Herlighed till deres Dotter *Donna Maria*.

D. OLYMP:

Jeg saa vel, som min Herre, *Madame*, har stor *estime* saavel for dem, som for deres broder, saa vidt som vor stand vill tillade, men - - - - -

ISAB:

Jeg veed nok hvad Fruen vill sige; deres *famille* er ældre end vores, og at den u-liighed tillader ikke at indgaae saadan *alliance*, men mon der ikke kand blive en fuldkommen *ballance*, naar Vi ligner Vores midler med Deres?

OLYMP:

Ak *Madame!* det er os ganske ikke om penge at gjøre. Jeg lider heller yderste armod, end gjør noget,

som er *vor familie* u-anstændigt. Jeg vill viise *Madame* vores Slegte-Register, og saa skall hun see, at det er en ting, som ikke kand lade sig gjøre; Jeg erindrer mig min Hr: Fars sidste ord vare disse: Jeg effterlader dig ingen midler, min dotter, men højhed, frygt Gud, hav *respect* for Helgene, og døe heller i armod, Jomfrue, end gjør noget, som er *familien* u-anstændigt, paa hvilke ord han opgav sin aand.

ISAB:

Det var en meget gudelig formaning, at raade paa sit yderste till hofmod.

306

OLYMP:

Det var ingen hofmod, *Madame*, men en *honete ambition*; Jeg har og fult hans formaning, og *allieret* mig med eet af de ældste hus i *Spanien*.

ISABELLA.

Men efftertænk, Velbaarne Frue! hvilken elendighed det er for fornemme folk ingen midler at have till at holde standen ved lige, ti foruden det, at man lider nød, er man underkast spott og *raillerie*.

OLYMP:

Jeg kand forsikre, *Madame*, at jeg ikke saalte eet bogstav af mit stammenavn for den beste Herre-gaard udi *Spanien*.

RANUDO.

Det var *Heroisk* talt, D. *Olympia*, det burde skrives med gyldne bogstaver: Jeg sælger ikke een bogstav for den beste Herregaard. (*Pedro repeterer det samme, og tegner det i sin bog*).

ISAB:

Men deres dotter mister jo intet af sin højhed derfor.

RAN:

Ej *Madame!* det maa vi bedre forstaae, all verden veed jo hvilken forskiell der [er] imellem *de las Minas* og *de Colibrados*.

ISABELLA.

Men slige *familier* forbinde sig dog ofte sammen.

RANUDO.

Om all verden gjorde det, saa gjør D. *Ranudo de Colibrados* det ikke. (*Pedro repeterer det igien og tegner det an*).

ISAB:

Jeg merker nok, at de *Nationer* har rett, som skiemter med de *Spaniers* hofmod.

RANUDO.

Siger ikke det *Madame*, der findes *nationer*, hvor *store familier* end have *større ambition*, der er et slags fornemme folk udi *Indien*, som 307 man kalder *Nairos*, hvilke toer deres hænder, naar de har rørt ved folk af anden stand, og laer derfor vare om, naar de gaaer ud, at ingen maa komme dem nær.

ISABELL:

Det er jo smukke *polerede Nationer j citere* till *exempel*. Jeg merker nok, at jeg her forgieves anvender min veltalenhed; Jeg taer saadant afslag ikke ilde op, men heller bær medynk over deres slette tilstand og armod, som jeg seer, de ved deres *ambition* ikke kand reddes af.

OLYMP:

Hold kun inde, *Madame*, med slig bebreydelse. Dersom nogen tør forekaste os, den skall det meget ilde bekomme. Det er en *medisance*, *Madame*, man er just ikke fattig, fordi man ikke altid har rede penge, man sætter undertiden penge ud paa rente till det yderste, og derudover naar man fattes, selv maa

laane, det er kun onde mennisker, *Madame*, som siger, at vi ere fattige.

(*Medens hun siger det, gaaer lehnestolen, som er daarlig og raadden, i stykker, og hun faldersaaledes paa gulvet, at ryggen vender op, og det pialtede og synderrevne rygg-stykke bliverseet af Isabelle, som seer derpaa med forundring, og vrier hænderne af medynk. D. Ranudosøger at vende hendes øyne derfra, men hun bliver ved at beskue Fruens rygg.*)

D. RAN:

Det er skammeligt med den stolemager, at han gjør saadant falsk arbeide, den stol har vi dog ikke havt uden i 2 aar.

ISAB:

Ak *D.Ranudo* / hvortill tiener at sætte saadan farve paa allting, mig synes at Herrens skoe ere mere end 2 aar gamle.

PEDRO.

Jeg har skaaret alle Herrens skoe saaledes effter *ordre*, ti Herren er piaged med lig-torne, og Fruen ligeledes, hvorfor hun ingen Ryggstykker taaler. (*Isabella græder, taer afskeed, Leonora følger hende ud*)

308

Act: II. Sc. 4.

Leonora.D. Ran:D. Olympia.Pedro.

LEON:

Madame Isabella lod formelde sin underdanigste *respect*, og bad Herren og Fruen ikke vilde forsmaae den lille Guld-børs, som hun flyede mig.

D. OLYMP:

Ej den *Canaille*, mener hun, vi ere staadere, flux tilbage dermed, og kast hende den i næsen, det skall min troe ikke blive u-hævnedt, ti det var en dristighed uden liige. En lumpen *de las Minas* vill give allmisse till *Monte ricco*, hvis olde-moder forskød saadan beiler, som *D. >Alphonso de Ribera*.

(*Leonora løber ud med pungen, og kommer strax igjen, hun og Pedro aber dem effter, taler vechselvis ogsaa fnysende.*)

PEDRO.

Og effterlod sin Sønne-datter till arv 2 forskrækkelige kister, een fuld af hofmod, og een fuld af armod.

RANUDO.

Vill hun give allmisse till En *Colibrados*, hvis Forfædre har gjort riget saa store tienester.

PEDRO.

Og hvis Effterkommere sidder den hele dag paa en lehnstol, og stikker deres tænder.

OLYMP:

Hvis Forfædre gjorde aldrig *presenter* endogsaa till Staadere, uden i Guld og *Juveler*.

LEONORA.

Og hvis Effterkommere ikke kand gjøre *presenter* uden *salv. ven:* af noget andet.

309

RAN:

Hvis Forfædre ere blevne ophøjede allene ved deres dyd og tapperhed.

PEDRO.

Hvis Effterkommere burde stødes ned paa hoved af højhed igien formedelst deres u-dyd og ørkesløshed.

RAN:

Som nedstiger i gerade linie fra den store *D. Prospero de Colibrados*, der udi det slag ved *Burgos* slog 400 Morer ihjel med sin egen haand.

PEDRO.

Og hvis berømmelige plante den store *D. Ranudo* omkommer hver dag tiere *creaturer* med sin negl.

OLYMP:

Hvad vilde min Stamfader *D. uliano de Monte Ricco* sige, om han kunde staae op og see saadant?

LEON:

Han vilde sige: tag imod pengene din Giek, og køb derfor noget tøj till bag-stykker till din kiol.

RANUDO.

Hvad ville *D. Antonio de Colibrados* da ikke sige, om han stod op af graven?

PEDRO.

Han vilde sige: sætt din højheds griller tilside du Narr, gaa hen og arbeid, at du kand fortiene noget till et par skoe.

OLYMP:

Hvad vilde En af mine Forfædre *D. Adorinda* sige? der vegrede sig ved at tage imod 100000 styk *von Achten*, som i henseende till hendes Herres tjeneste bleve hende tillbudne af Regieringen.

LEON:

Hun vilde sige: hos mig var det en dyd, som havde derforuden 310 rigdom nok, men du fortienet at trækkes i daarekisten, som er færdig at døe af sult, og dog foragter godt folkes gave.

RANUD:

Hvad vilde da *D. Gusman de Colibrados* sige, der *depenserede* allene I td Guld paa 3 *pyramider* at oprette?

PEDRO.

Han vilde sige: Er det mueligt, at slige skab-halse kunde komme af vore lender, der ved daavenhed ere bragte i saadan stand?

RAN:

Dog maa skee hun har gjort det i Eenfoldighed, det slags folk ere som bønder at regne imod os, hvis man vidste, at hun havde gjort det af foragt, skulde jeg udrødde deres hele *familie*, men jeg troer, at det er af *pur* Eenfoldighed, og derfor vill ikkon lee deraf. Var det ikke en artig *historie*, *Pedro*?

PEDRO.

Jo min troe, var hun artig, jeg veed ikke om Herren mener det, at Fruen faldt paa Gulvet, og man fik hendes durchleuchting ryg at see?

RAN:

Nej jeg mener, at saadann gemen Qvinde vilde give os allmisse.

PEDRO.

Nej jeg mener, at hun fik Fruens Rygg og Herrens skoe at see, ti det andet var ikke underligt. Jeg kand forsikre Herren, at hvor fattig og nødliden jeg end er, saa havde jeg forgangen dag, da jeg af en hændelse var bleven begaved med 4 ß, nær understaaet mig at give dem till Herskabet af medlidenhed. Men det er allene artig og forunderligt, at Fruen og Herren fnyser af vrede, naar Guds børn vill række dem haand.

OLYMP:

D. Ranudo! Vi kand ikke have den *insolente* tiener længere i vort hus, hans skiemt begynder at gaae allt for vidt.

311

PEDRO.

Jeg kand forsikre om, at Fruen beviser mig en stor tjeneste dermed, at hun jager mig paa døren, ti jeg tiener af lutter høflighed.

D. RAN:

Hør *D. Olympia!* jeg har sagt, at vi maa holde et lystigt hoved noget till gode, udi allt hans galskab er dog alltid noget sandt. Udi dette har han saa vidt rett, at Fruen bør straffes for sin Efferladenhed, at hun ikke skikkede bud till kræmmeren, og i mit navn tog sig tøj ud till en klædning. Hør *Pedro!* mens vi kommer det i hu, du skall siden løbe hen till kræmmeren *Juan*, og tage ud i mit navn silke-tøj till en klædning.

PED:

Jeg vill gjerne gaae derhen, maaskee kræmmeren har andet sind i dag end i gaar.

Act:III. Sc. 1.

D. Maria.Leonora.

D. MARIA.

Ak *Leonora!* min Forældres daarlighed er ikke at beskrive, vores armod er ubeskrivelig, os bydes velstand, men vi skall betle af lutter hofmod. Var det en gemen borgelig *famille*, som tillbød os saadan *alliance*, kunde man endda ikke forundre sig saa meget derover, men det er af et adeligt huus, En af de rigeste og artigste personer i hele *provincen*, som forlanger mig till brud.

LEONOR:

Min allerkereste Jomfru, j synder imod Eder selv, dersom j herudi har mindste *respect* for Eders Forældre, ti jeg finder hos dem ikke *ambition*, men raserie.

MARIA.

Ak kiere *Leonora!* jeg elsker dig for din troeskab imod mig som min egen Siæl, jeg veed, at du for længe siden havde forladt os, 312 havde det ikke været for min skyld, om jeg ikke kand belønne din troeskab, saa skall himlen belønne den. Jeg forlader mig udi denne Sag paa dig, og følger dine Raad. (*græder*)

LEONORA.

Græd ikke Jomfru! Vi skall nok hitte paa Raad. Ingen mure ere saa stærke, jeg jo kand rive dem ned. Intet laas saa fast, jeg jo har nøgle dertill, følg ikkon blindt mine raad, saa skall allting have gode veie, jeg har overlagt en ting med *Gonzaloes* Søster *Isabella*, som jeg troer nok, skall lykkes, og hvis det ikke lykkes, saa maa vi gaae lige till, og lade os bortføre. Men der kommer Eders Forældre, j maa gaae till side.

Act: III. Sc. 2.

D. Ranudo.D. Olymp:Pedro.

D. RAN:

Naa *Pedro*, hvad sagde kræmmeren?

PED:

Han svarede kort og godt: hils dit bedragerske Herskab, din slyngel, og bed dem betale først, hvad de ere skyldige. Kræmmere ere ikke at skiemte med, naar man er dem skyldig. Naar man kommer i dislige ærinde, falder kræmmer-*complementer* ikke anderledes.

RANUD:

Har du ingen vidner paa hans mund?

PEDRO.

Det er u-lykken Herren, at han taler ikke med munden, men allene med gebærder effter den Tyrkiske maade i *Constantinopel*, ti han gav mig et ørefigen først paa den højre side, hvilket var ligesaa meget, som han vilde sige: din slyngel; og dereffter eet paa den anden side, som jeg kunde udtolke at skulle betyde: hils dit bedragerske Herskab; og siden tog min hat fra mig, hvilket jeg udlagde saaledes: betal først hvad du er skyldig. Siden da jeg løb bort, knyttede 313 han næver, hvilket jeg forstod saaledes: Vill dit Herskab ikke betale med det gode, skall jeg nok med retten tvinge dem dertill. Jeg kand ikke selv tale ved gebærder, men kand forstaae *perfect* andre.

OLYMP:

Her er noget forbandedt plump *canaille* i denne by, de har ingen *respect* for fornemme folk.

PEDRO.

Det er sandt Frue, de burte holde sig for en ære at blive bedragne af saadant Herskab.

RAN:

Nu, nu, Pedro, vær noget *menagerlig* med dine *expressioner*. Gak kon ud lidt, jeg vill være her med Fruen allene.

Act: III, Sc. 3.

D. Ranudo.D. Olympia.

DON RAN:

Hør D. *Olympia*, hvad skall vi have at spise i dag?

OLYMP:

Ja hvad skall vi spise andet end det samme vi spiste i gaar, i overgaars, og den anden dag; den første Rett bliver urter, den anden Rett urter, og den 3die Rett ogsaa urter.

RAN:

Men vi kand ikke leve længe saaledes, jeg finder allerede mine kræffter saa formindskede, at jeg kand neppe staae paa mine been.

OLYM:

Ak gid det stod mig an at arbeide, at jeg kunde fortiene noget till føden, ti hunger er dog et haardt sverd.

RAN:

Der sidder en fattig bonde uden for døren, og æder, han er derudi lyksaligere end vi.

314

OLYMP:

Lyksaligere kand han ikke være, ti hvordan end hans villkaar ere, saa er han dog kon en bonde jeg har ellers medynk over den stakkels mand, at han skall sidde og spise under aaben himmel.

RAN:

Men hvilket er verst, at spise under aaben himmel, eller at sulte under tag?

OLYMP:

Begge dele ere onde; det første er gement, men mætter dog, det andet fornemme, men mætter intet.

RAN:

Lad os kalde den stakkels mand herind, at han kand sidde og spise sin mad udi roe, ti derude har han baade Solen, lufften, fluer, mennisker og hunde at drages med.

OLYMP:

Ja lad ham komme ind, jeg har heller en bonde eller borger i mit hus, end en maadelig fornemme mand, ti den første tillskriver mig det som en christelig ydmyghed, men den anden vill *passere* for min ligemand, og holder det for en Rett at omgaaes med mig.

Act: III. Sc. 4.

D. Ranudo.D. Olymp:Bonden.

RAN:

Hør du fattige mand, trin hid ind med din pose.

BOND:

Jeg er for ringe, velbaarne Herre, at gaae ind i saadant hus.

RAN:

Vi ere alle mennisker, jeg havde medlidenhed med dig, da jeg saae dig sidde og spise under aaben himmel, sætt dig kon ned paa denne stol, der kand du spise din mad i roe.

315

BONDEN.

Tak velbaarne Herskab.

RAN:

Hvor boer du?

BOND:

Jeg boer 4 mile herfra.

RAN:

Hvad har du ført denne gang med dig i byen?

BOND:

Nogle snese kyllinger, som ere saalte paa torvet.

RANUDO.

Dersom du har nogle gode fede *capuner*, kand du bringe dem hid en anden gang.

BOND:

Vill Herskabet ingen kyllinger hae?

RAN:

Nej, jeg er ikke synderlig for kyllinger, den eneste kiød-mad vi æder her i huset, er *Capuner* og Vildt; Ellers æder vi ikke rett meget kiød-mad.

BON:

Jeg kand nok see det paa Herskabet, ti baade Fruen og Herren see saa mavre ud. (*De stryge sig begge to over øynene*)

RAN:

Hvad er dit navn, min ærlig mand?

BOND:

Jeg heder Juan.

RAN:

Boede din Faer ogsaa paa samme gaard, som du boer paa?

316

BOND:

Ja.

RAN:

Hvad var hans navn?

BOND:

Jeg veed min troe ikke.

RAN:

Det er forskrækkeligt ikke at viide sine Forældres navn. Den største fornøjelse i verden er jo at viide sine Forældres navne, og af hvad oprindelse man er.

BOND:

Paa landet hos os holder vi det for den største fornøjelse at see jorden bære korn og fructer, som vi kand leve af, at vore hustruer kand faae børn hvert aar, at vore børn kand snart voxer op og gaae os tillhaande.

RAN:

Det er artigt, og vi høje Stands personer holder det for en byrde at faae mange børn, ti jo flere børn, jo flere udgiffter.

BOND:

Hos os derimod heder det: jo flere børn, jo flere indkomster, jo flere junkere, jo flere ædere i landet,

men jo flere bønder, jo flere arbejdere.

RAN:

Det er sandt, du taler som en *Philosophus*. Hvor gammel var du, da du blev gifft?

BONDEN.

18 aar.

RANUDO.

Det var noget fortilig. Vi fornemme folk giffter os ikke nær saa tilig, Vi maa undertiden bie i 40.50 aar, inden vi kand komme i stand till at underholde *vores familier* ligesaa prægtigt som vore Forfædre.

317

BOND:

Vi derimod giffter os saa snart vi ere i stand till at kunne forplante verden, ti hustrue og børn er os till ingen byrde, jo flere hænder i huset, jo flere arbejdere, jo flere arbejdere, jo større velstand.

RAN:

Denne mand taler viselig D. *Olympia*, Bondestanden er derudi lyksalig; jeg troer ogsaa det er aarsag, at bondebørn ere friskere og stærkere end fornemme børn, effterdi de blive avlede i Forældrenes blomstrende aar.

BOND:

Om Herren ikke villde tage det u-naadigt, saa troer jeg ogsaa, det er aarsag, at der ere ikke saa mange Hanreder blant bønder, som blant fornemme folk, ti naar fornemme folk gaaer og bier till de ere 50 aar, førend de kand komme i stand at forsørge et hus, saa kommer de derimod af stand til at forsørge en kone, uden saa er, at de fornemme Fruer kand lade sig nøje med mad og drikke allene, hvilket vi holde for u-troeligt hos os paa landet.

RANUDO.

Ha, ha, ha! det er en fornøjelse at høre en gemen bonde *raisonnere* saaledes. Jeg staaer ellers, og seer paa dig med forundring, at du kand æde den grove mad med saadan appetit.

BOND:

Ak den ost og brød smager mig maaskee bedre end den beste steg kand smage Herskabet; all mad er god, det er ligesom vi venner vore maver till.

RAN:

Vi bør forsøge allting i verden, lad mig for *curiositet* smage noget af din ost, og see, om jeg kand faae det ned.

OLYMPIA.

Ak D.*Ranudo*! det gaaer aldrig an.

BONDEN:

Vill Herren forsøge engang.

318

RAN:

Ja nok, af lutter *curiositet*. Ej det smager ikke saa galt.

BOND:

Fruen taer nok et stykke med.

OLYMP:

Det er sandt, den ost smager vel, jeg villde have forsoret det.

RAN:

Ha, ha, ha, jeg maa min troe hae et stykke endnu, det er noget rart, som jeg aldrig havde tænkt at gjøre, og som jeg kand fortælle for mine børnebørn. Skiær kon et tykt stykke *Juan*, og giv os noget af dit grove brød med. (*æder begge brav*)

OLYMP:

Den første *historie jeg* fortæller, naar jeg kommer till Hove, skall min troe være, at jeg har spist ost og brød med en bonde.

RAN:

Ha ha ha. Giv os nok et stykke *Juan*. Jeg vill min troe æde saa længe det smager mig.

BOND:

Jeg veed ikke velbaarne Herre, om min ost kand taale flere snit denne gang

RANUDO.

Ha ha ha (*taer osten selv, og skiær den halve del deraf*) nu skall du see *Juan*, at hverken Fruen eller jeg foragter fattig bonde-kost. (*Bonden stikker maden i posen igjen og kløer sig i hovedet*)

OLYMP:

Giv mig endnu et stykke jeg vill forsøge, om min dotter Frøkenen kand ogsaa æde saadan grov kost, ha, ha, ha, det er artig nok for en forandring.

BOND:

Det sidste snitt Herren gjorde kand den hele *familie* ikke allene gjøre forsøg paa, men end og æde sig mætt af.

319

RAN:

Naar du kommer till byen igjen, kand du frit tale os till.

BOND:

Herskabet skall hae tak, (*sagte*) men skam faae den, der taer sin madpose offtere med sig.

RAN:

Naar du nu kommer hiem *Juan*, saa haaber jeg, at du berømmer os for vor ydmyghed.

BOND:

Ja vist, besynderlig om Herren er saa naadig, og gier mig noget vederlag, ti jeg havde sandt at sige nett op saa meget mad, som jeg kunde bruge paa reisen.

RAN:

Hvad skall vi gie denne ærlige mand, *D. Olympia*? Jeg laante 2000 *Rosonobler* ud till en god venn i dag, og derfor har ikke et stykke guld mere ved haanden, og at give foræringer ud i sølv-penge, kand ikke staae mig an, eller nogen af det *Colibradiske* hus.

BOND:

Ak naadige Herskab! jeg vill nok lade mig nøje med sølv-mynt.

RAN:

Nej, Juan, det kand ikke lade sig gjøre. Vi villde miste all vor *Reputation* derover. Vore belønninger bestaaer enten i guld eller ære.

BONDEN.

Men efftersom Herskabet har intet guld ved haanden, og jeg har selv saa megen ære jeg forlanger, saa vill jeg ydmygst bede om et lidet vederlag udi sølv-mynt, at jeg kunde kiøbe mig noget mad igien.

RAN:

Skall vi da give ham en snees styk *von achten*, *D. Olympia*, men med *condition*, at han ikke siger det till nogen?

320

D. OLYMP:

Ak Herre! det tilsteder jeg aldrig, ti det var en ævig skam for vort hus.

BOND:

Jeg skall min troe ikke sige det till nogen, at jeg fik sølv-mynt.

RAN:

Hør *Juan!* jeg er viss paa, naar du kommer hiem og fortæller de andre bønder hvad dig er vederfaret, at de vill gjøre ære af dig hereffter.

BOND:

Om Herskabet er ikke ved penge, saa villde jeg ydmygst bede, at de villde give mig noget af deres mad igien, som jeg kunde bruge paa veien, og vise de andre bønder till bevis, at jeg har været i Herskabets hus.

RAN:

Jeg vill give dig et aftryk af mit Vaaben, som du kand føre hiem med dig till bevis, at du har været her.

BOND:

Bliver jeg da ogsaa en fornemme mand, naar Herren forærer mig det Vaaben.

RAN:

Nej, snak.

BOND:

Jeg tænkte, at det bestod allene i vaabenet, ti der er jo mange der ikke beviser deres højhed af andet end af deres og deres Forfædres vaabener, men efftersom det ikke kand hiælpe mig, saa giver mig noget mad at fortære paa veien.

RAN:

Naar saa nogen tviler derom, og siger, hvor kunde være mueligt at *D. Ranudo de Colibrados*, som er *descendered af Antonio Prospero Alonzo, Gonzalo Hyppolito Stephano Mustacho* - - -

321

BONDEN.

Men naadige Herre.

RANUDO.

Lopes, Melchior Gusman Theodosio Theophrasto, Theodoro Carlos, Philippo Manuel Baltazar.

BOND:

Men naadige Herre.

RAN:

Manulè, Juàn Aurelio Sanctio Ramirez Don Jago Juliano Sebastiano Valentiniano Hemogeniano Melchior Lopes - - - -

BOND:

Men naadige Herrejeg skulde - - - -

RAN:

Gaspar Ranudo Trincalo Ventoso etc etc etc.

BOND:

Endnu er jeg lige sulten naadige Herre.

RANUDO

(viser ham listen i stammebogen, og siger etc etc. etc. etc. etc. - - - - etc etc.)

BOND:

Herren maa regne op saa mange *D. Julianer* og *Don Ahner*, saa mange *Don Qvichotter* og *Don Sancho Pancher*, som han lyster, saa gir det mig - - - - -

RANUDO.

Naar saa nogen, siger jeg, tviler derom, og siger, hvor kunde det være mueligt, at saadan en Herre skulde bevise en stakkels bonde slig ære? saa gjør du intet videre, end viser dem aftrykket.

BOND:

Men vill Herskabet i det ringeste ikke give mig lidt vin i min flaske?

322

RANUDO.

Hør *D. Olympia!* der ligger et aftryk paa bordet, som denne gode mand kand faae till en Erindring, at han har været her.

BOND:

Maatte jeg ikke kalde paa *laqvaien* først, at han fylder mig min flaske?

RANUD:

See her *Juan*, forvar det nu vel, og see till, at det gaaer ikke i stykker paa veien.

BOND:

Maa jeg springe ud i kiøkkenet selv, og kalde paa kielder-svenden?

RAN:

Nu vill jeg forklare dig *Juan*, hvad der staaer paa dette vaaben. Udi det første skillerom er en blaa falk. (*Bonden sagte: skam der taer sin madpose offtere hid med sig*) Udi det andet skillerom er en *Leopard*.

BOND:

Jeg kand ikke bie længere, jeg maa gaae.

RAN:

Udi det 3die 4 *lilier*.

BOND:

Jeg var tillfreds der stod 16.

RAN:

Udi det 4de et Sverd.

BOND:

Gid diævlen havde baade sverd og lilier!

RAN:

Nu skall jeg sige dig udtydningen.

BOND:

Far vel naadige Herskab jeg takker for den ære de har bevist mig med at æde min mad op.

323

Act: III. Sc. 5.

D. Olympia.D. Ranudo.

DON RAN:

Hvor den bonde han vill hiertelig berømme os, naar han kommer hiem.

OLYMP:

Ak ja vist. Jeg veed *perfect* hvad han vill sige: hvilket naadigt Herskab var ikke det? mangen bonde er mere storagtig end den Velbaarne Herre og Velbaarne Frue.

RAN:

Men der skulde ikke heller mange af vor stand have gjort det mod en stakkels bonde, som vi gjorde?

OLYMPIA.

Det vill intet sige, D. *Ranudo*. Vi mister intet af vor ære derved. Jeg er ikke meget storagtig, allene jeg kand ikke lide dem, som vill være noget, og dog intet er. Bønder gier sig ud for bønder, og tager op som en naade den ære man gjør dem. Men der er visse folk, som *Monsr* og *Madme*, j veed vel selv, hvilke gjøre sig saadan fornemme *air*, men borgeren stikker dog ud iblant, hvormeget de søger at skiule den. Det gaaer med dem, som man fortæller om en viss *Laqvais*, der vandt saa mange penge udi et *lotterie*, at han selv blev Herre, og førte sig meget prægtig op, men glemte sig selv engang, i det at i steden for at sætte sig udi *carossen*, han steg bag paa. Saaledes stikker og Borger-nøkkerne frem hos de folk, som jeg taler om. Jeg kand ærgre mig ihiel, naar jeg seer *Madame* nok sagt i sin *Porto-Chaise*, hellende sit hoved paa den venstre axel med en *melancholsk* mine, ligesom hun var misfornøjed over det, at hendes mand ikke havde bragt det endnu højer, da dog naar hun tænker paa, at hendes fru moder saalte figener offentlig paa torvet udi *Sevilien*, hun burte blive ganske hovedsvimled, og holde sig fast med begge hænder udi *Portochaisen*, men hun taler min troe ikke gierne om hendes *grande mama*, ikke heller *Monsr* om sine Forfædre. Jeg er 324 færdig at sprække min hierte D. *Ranudo*, naar jeg tænker paa de folk.

RANUDO

Ej min hierte hun ivre sig ikke saa meget, det er jo ikke umagen værdt.

OLYMP.

Jeg var tillfreds, de torde understaae sig at besøge mig engang, jeg skulde min troe lae dem staae i Forstuen een hel time, det siger jeg og det svær jeg paa, hvad vill det - - - - -

RANUDO.

Ej Gud bedre mig! faaer Fruen ondt? hun vill min troe besvime, Gid jeg havde noget at give hende at lugte till. Lugt till dette stykke ost, saa maaskee det gaaer over. Ak hvilket adeligt hierte! (*hun kommer sig igjen*)

OLYMP:

Jeg siger D. *Ranudo*, de skulde staae een heel time i forstuen, meer *æstimerer* jeg dem ikke, jeg agter dem ikke saa meget som det stykke ost, j har i haanden (*naar hun siger dette, taer hun osten af hans haand, og æder den*)

Act: III. Sc. 6.

D. Ranudo.D. Olymp:Pedro.

PEDRO.

Ak nu ligger her et fandens hus, her er *creditorer* ude med Rettens middel, som vill *exeqvere* en dom, og tage bort allt hvad de finde i huset.

RANUDO.

Hvor ere de?

325

PEDRO.

De ere allt brudt ind i den grønne stue.

RANUDO.

Kom lad os gaae.

Act: IV. Sc. 1.

Leonora.Isabella.

LEONOR:

Nu *Madame*, hvad synes Eders broder *Gonzalo* om det forslag?

ISAB:

Det staaer ham meget vel an, jeg kand og ikke rettere see, end at det er den sikkerste vei.

LEONOR:

Han vill give sig ud for kongens Søn af *Mohrland*, og skall hede: *Casper Melchior Balthasar Ariel Theophrasto Bombasto Printz af Æthiopia*.

ISAB:

Det er et prægtigt navn, jeg troer at det ord *Bombasto* allene vill bevege dit Herskab at give ham *D. Maria*. Men er det ikke noget underligt at give sig ud for en *æthiopisk* Printz, mig synes, at det er for dristigt et paafund end ogsaa i en *Comoedie*. Man støder sig jo derover i den borgerlige Adelsmand, at en kiøbmand bindes dette paa Ermet, at den Tyrkiske keisers Søn kom till *Paris*, for at frie till hans dotter.

LEONOR:

Nej *Madame*, saa meget urimelig som *inventionen* er i samme *Comoedie*, saa lett kand den sættes i verk her, ti at bilde en kiøbmand ind, at den Tyrkiske keisers Søn med den store *Mufti* og anden Geistlighed reiser midt ind i kiernen af *Evropa* for at gifte sig med en u-seed borgerdotter i *Paris*, er

hart ad ligesaa dristigt som deres *invention*, som gav sig ud for *Ambassadeur* fra keiseren i maanen, for 326 at handle om Egteskab imellem samme keiserlige *Mayst og Doctorens* dotter; Men her kommer en christen-Printz fra *Africa* till *Spanien*, som gier sig ud for at have antaget den Romerske troe, hvortill mange fornemme Herrer i *Æthiopien* ere faldne, og derfor vill foreene sig med Een af de *højeste familier* i *Spanien*, som de mener, er den *Colibradiske*, saa er der aldeles intet at *scrupulere* over, uden det at han er sort, men det gaaer allene bruden an. I veed jo, at der er ellers *ingen familie* i *Spanien*, som mit Herskab jo vrager.

Act. IV. Sc. 2.

Pedro.Isabella.Leonora.

PEDRO.

Hej *Leonora!*

ISAB:

Hvad er paa færde?

PEDRO.

Vær snar, i skall ind og forseigles, saavelsom allt andet boeskab i huset.

LEONOR:

Forseigles! hvad vill det sige?

PEDRO.

Det er: j skall ind og lade jer sætte stempel paa; her har været en allarm i huset, der er ikke eet skab, som jo er bleven forseigledt af *creditorer*. Allt hvad løst var, er bleven borttaget indtill Herrens og Fruens gang-klæder.

LEONORA.

Jeg gier dem en god dag, alle de klæder jeg har, ere mine egne, som jeg havde førend jeg kom her i huset.

PEDRO.

Det vill intet sige, jeg brugte det samme *argument*, men det blev 327 ikke hørt, Rettens middel tog alle mine smaa sager bort, og trøstede mig dermed, at jeg kunde søge min *Regres* till mit Herskab igien.

LEONORA.

Det var en deilig trøst.

PEDRO.

De spurte effter Cammer-pigen, jeg var dog saa ærlig og sagde, at hun ikke var hiemme, men bad dem, at de villde have taalmodighed en liden stund, hun kom strax hiem.

LEONOR:

Nej see engang, hvor ærlig han er!

PED:

De vill min troe have fatt paa jere smaa sager ogsaa, om jeg kiender ellers Rettens middel rett.

LEON:

Jeg har min troe ingen i behold, de maa gjerne tage det som de finder. Men hvorledes gier Herren og

Fruen sig till freds?

PED:

De ere endnu lige storagtige, skjønt de ere ganske nøgne, jeg veed ikke i det hele hus han har noget at svøbe sit fattige legeme i, andet end et gammelt hestedekke.

LEON:

Ak! taarene staaer mig i øynene, naar jeg hører saadant.

ISAB:

Tie kon stille *Leonora*, det skall snart blive godt.

PEDRO.

Hvor vill det blive godt! hvor vill det blive godt!

ISAB:

Du veed jo hvad vi har overlagt sammen, men der kommer *Gusman*.

328

Act: IV. Sc. 3.

Gusman.Leonora.Isab:Pedro.

GUSMAN

(*sagte*) Jeg gier jer Fanden j *Gripomenuser*, saa mange som j ere, Vill j flaae huden af mig, den nytter jer jo intet; vill j tage mine klæder, de ere jo ikke een skerv værd; vill j tage min *Page-titul* fra mig, saa gjør j mig en tjeneste, ti saa kand jeg komme till at blive steg-vender hos godt folk. O! gid j faae en u-lykke j *Gribhomines* for jer medfart mod Herskabet, først tog de bort hvad de fandt i huset, siden lagde de haand paa Herskabet, tog først Herrens hatt af hovedet, siden kiolen, siden, med *permission*, halsdugen, siden overbuxerne, saa at han har intet tilbage uden underbuxer og skoe; kort at sige: der blev intet tilbage udi det hele hus, hvormed Herren kunde skiule sit nøgne legeme uden et hestedekken, saa at han seer verre ud end en diævel, men han er lige stor paa det endnu; han sagde till mig: hør *Gusman!* i all denne u-lykke beholdt jeg dog min stamme-bog.

LEON:

Hør *Gusman!* hvad nytt?

GUSM:

Vi faaer nytt nok hereffter, ti det gamle er altsammen rent borte; men see der kommer Fruen.

ISAB:

Saa maa jeg da løbe.

329

Act: IV. Sc. 4.

D. Olymp:Leonora.Pedro.Gusman.

OLYMP:

Ak! jeg dør af forbitrelse, o! en uforskammenhed uden lige! jeg skall hevne mig, om det skall koste all min velfært.

GUSM:

Den har været fløjten for længe siden.

OLYMP:

Saa tit jeg tænker derpaa, kaager mit hele adelige blod i mine aarer.

PED:

Det maa en steds kaage i huset, ti i vor gryde har i lang tid intet kaagt.

OLYMP:

Ak! jeg brister.

PED:

Da er det min troe ikke af for megen mad.

OLYMP.

Mon de folk har glemt, hvem jeg er?

PEDRO.

Nej det er u-lykken, at de ikke har glemt os, ti ellers havde vi beholdt det lille, som endnu var till overs.

OLYMP.

Ak! hvor er mine folk? at jeg kand overlægge med dem hvad anstalter vi skall gjøre.

LEON:

Her er vi allesammen, hvad har Herskabet at befale?

OLYMP:

Ak *Leonora!* du har altid været mig en troe tienerinde.

330

LEON:

Jeg har intet giort, uden hvad min pligt udfodrer.

OLYM:

Ak *Leonora!* veed du hvad u-lykke, hvad haanhed mig er vederfare.

LEON:

Allt for meget disver.

OLYM:

Hvor hastigt kand dog ikke saadant rygtes!

LEON:

Hvor skulde ikke saadant rygtes, ti vi har jo alle i huset faaet en snert af svøben.

OLYMP:

Hvilke tro husfolk, som tager saa del udi deres Herskabs skam.

LEON.

Skammen er ikke saa stor som skaden.

OLYMP.

Saa maa du da ikke viide hvad der er hendt os.

LEON:

Jo jeg veed nok, at Rettens betientere har - - - -

OLYMP.

Ej! det er intet, nej her er noget andet vederfaret, som har mere at sige. Saa snart Rettens betientere vare borte, kom en Cammerpige lige ind i mit gemak, uden at lade sig anmelde, og taledede slige bespottelige ord: mit Herskab laer dem hilse, de har hierteligt ondt af den fortræd som er hendt, og beder, at Fruen ikke vill forsmaae en silke-klædning, som ikke er brugt over 2 gange. Ak! jeg kand ikke fortælle mere af harme. (*hun gaaer*)

331

Act: IV. Sc. 5.

D. Ranudo, (*svøbd i hestedekken,*) Leonora. Pedro (*de blive forskrækkede, falde paa knæe, slaaer kaars for sig*)

RAN:

Ej børn lille! det er allt for stor ydmyghed, jeg er jo ingen Helgenjeg er vel en fornemme mand, men dog et menneske, forlanger derfor intet knæ-fald.

PEDRO.

Ak! er det Herren?

RAN:

Det kand du vel see, staae op igien, jeg forlanger ingen saadan dørkelse af mine husfolk.

PED:

Jeg kand sværge paa, at det ikke var af ydmyghed, men jeg tog Herren an for en Varulv.

RAN:

Ja saa, det kommer af den slette schlafrok jeg har paa, men om jeg heder *Don Ranudo de Colibrados*, saa skall det ikke blive u-hevnedt, hvad mig er vederfaret i dag, at *creditores* skall udrøddes med hustru og børn, hvad mener du vel, naar saadant kommer ud, om de folk ikke blive straffed paa gods og formue, og den hele by sine *privilegier* betagen.

PED:

Ak Herre! jeg beer dog for byen, at den maa blive spared, ti hvad kand andet godt folk dertill?

RAN:

I saadanne tilfælde, *Pedro*, bliver den u-skyldige straffed med den skyldige.

PED:

Men om saadan mand som Herren *intercederer* for byen, blir den nok spart.

332

RAN:

Ja *Pedro*, naar det kommer saa vidt, vill jeg see hvad jeg kand gjøre.

PED:

Ak! Heren skall have tak paa byens vegne.

RAN:

Men hvad var det for et Fruentimmer, som stod her nylig, og løb bort?

LEONORA.

Det var Cammerpigen till den Prinds, som nylig er kommen hid.

RAN:

Hvad heder den Herre?

LEONOR:

Han heder: *Melchior Caspar Balthasar Theophrasto Bombasto Ariel David Georgius Prinds af Æthiopien*.

RAN:

Hillemænd, men hvor er j bleven bekiendt med hende?

LEONOR:

Hun kom for at besøge mig, ti hendes Frue, som er samme Herres moder, og keiserens Søster, vill ikke have at hun skall omgaaes med folk af anden *famille* end vores.

RAN:

Det holder jeg af. Jeg mærker, at de folk har *ambition*, ti der er sandt at sige, ellers ikke *en familie* i byen, som man kand omgaaes med.

LEONOR:

Der er ellers saa vidt jeg kand mærke, ogsaa noget andet under, ti samme Cammerpige lod sig halv forlyde, som at samme Herre var allene hidkommen for at *alliere* sig med vores hus, og ægte vores Frøken, Han er ikke allene en mægtig, men og en højchristelig Prinds, ti han er opkald efter de hellige 3 konger.

333

RAN:

Er det mueligt *Leonora*? kald paa Fruen, at vi kand lade hende det vide.

Act: IV. Sc. 6.

D. Olymp:D. Ranudo.Leonor:Pedro.

OLYMP:

Ak D. *Ranudo*! jeg skiæmmes ved at lade mig see i denne borgelige dragt.

LEONOR:

(*sagte*) Det er min troe min gammel kiol Fruen har faaet paa.

RAN:

Tie kon still D. *Olympia*, her er kommen en stor Prinds i byen, som vill *alliere* sig med *vor familie*.

D. OLYMP:

Maaskee det er En af de nye Prindsers.

RAN:

Nej, det er En af de ældste i verden, der udspirer af Dronningen af *Saba*, en *æthiopisk* Prinds. *Leonora* veed hans navn.

LEON:

Han heeder: *Melchior Caspar Balthasar Theophrastus Bombastus Ariel David Georgius*.

D. OLYM:

Er det mueligt?

LEON:

Jeg troer uden tvil vi faaer *visiter* af ham i dag, det eneste jeg frygter for, er at Frøkenen ikke vill have ham, effterdi han er sort.

D. OLYMP:

Det vill intet sige, naar han kon er høj, ak hvilken lykke!

334

RAN:

Men hvorledes skall jeg kunde tage mod saadan en Herre udi denne *eqvipage*? hør *Pedro*, her er kommen en fremmed Prinds till byen at begiere min dotter till ægte, samme Prinds er fra *Morland*.

PED:

Fy, vill Herren give sin dotter bort till en *Tarter*.

RAN:

Det maa ikke hiælpe, hun kommer derved i højhed, men hvor skall jeg faae klæder?

PEDRO.

Tie kon still Herre jeg skall skaffe en kiol i en hast, som jeg vill laane i mit navn.

RAN:

Ak kiere *Pedro*! vær snar da.

PED:

Jeg skall være her i et øje-blik. (*abit*)

RAN:

Men banker der ikke paa døren?

D. OLYM:

Løb *Leonora* og see hvem det er.

LEON:

Ak Prindsens Udtolker er her uden for, og vill have Herskabet i tale.

RAN:

Ak er det mueligt? hvordan skall vi bæere os ad? j maa sige *Leonora*, at vi ere ikke hiemme.

D. OLYMP:

Nej det gaaer min troe aldrig an, ti det er farligt at støde saadan Herres bud for hovedet, vi maa hitte paa andet raad.

335

RAN:

Her er intet andet raad at hitte paa, jeg kand umuelig lade mig see i denne dragt.

LEONORA.

Mig rinder noget i sinde, hvorved vi kand hiælpes, Herren maa lade som han er syg, og sige, at *Docteren* har raadet ham at svøbe sig i saadant dekke, hvilket skall være krafftigt for en slags svaghed.

RAN:

Ej! det gaaer aldrig an.

LEON:

Eller nok et andet anslag, Herren kand lade som han piner sit legeme for at giøre *poenitentze*, og at han har svøbt sig i dette dekken af lutter *devotion*.

RAN:

Det gaaer an, *Leonora*, lad ham kon da strax komme ind.

Act: IV. Sc. 7.

Udtolkeren.D. Ran.D. Olymp:Leonora.

LEONOR:

Ak Herre han maa ikke undre sig over den tilistand, han finder mit Herskab udi, min Herre *D. Ranudo*, saasom han er den fornemste mand her i byen, saa er han ogsaa den gudfrygteste. Han har effter k. *Nabocodonossers* exempel ydmyget sig saaledes, at han seer snarere ud som et dyr end som et menneske, og har satt sig for i 14 dage at plage sit legeme for sine synders skyld. Han var betænkt paa først at gaae med blotte ben, men har fundet, at den *penitence* var ikke tillstrækkelig. Hvorudover han endelig har fattet den kongel. *Resolution* at fornedre sig ligesom *Samt. Nabocodonosser*, fra hvilken jeg troer, at han kand regne sin Herkomst, ti *hans familie* er fast den ældste udi *Spanien*. Han villde ogsaa som *Nabocodonosser* krybe paa hænder og fødder, men vi har allesammen med suk graad og 336 knæfald bedet ham at lade det blive derved, men det havde ikke kundet hiælpe, hvis ikke Erke-Bispen selv med det hele *Clericie* ved *Deputerede* havde formaaet ham at *moderere* saadan hellig jver.

UDTOLKEREN.

Ak *D. Ranudo!* jeg mærker at der ikke allene ere store mænd i den *Colibradiske familie*, men ogsaa store Helgene.

D. RAN:

Ak min Ven! langt fra at give mig ud for en Helgen jeg holder mig tvertimod for den groveste synder, saa at hvis *poenitentze* skulde svare till mine misgierninger, villde denne straff ikke være tillstrækkelig.

UDTOLK.

Just den bekiendelse *D. Ranudo*, gier Helgenen tillkiende, ti saa snart en Helgen fatter de tanker, at han er en Helgen, blir han ikke mere Helgen. Men hvor er *D. Olympia* hans Frue?

RAN:

Der seer han hende staae som en gemen Borger-kone, i saadan stand har vi besluttet at være i 14 dage.

UDTOLKER:

Jeg vill intet *disputere* derimod, maaskee en *extraordinair* misgjerning er aarsag till saadan *extraordinair poenitentze*.

RANUDO.

Jeg havde for 2 de dage siden en hæsliq ublue drøm, jeg syndede virkelig udi søvne, og derfor har underkast mig denne *poenitentze*.

UDTOLK:

Ak! dette allene fortiener *Canonisation*, Jeg er ellers hidkommen for at lade Eders Velbaarenhed [vide] den højbaarne Prindses af *Abyssinien*, min naadige Herres ankomst till denne stad, dog dette er ikke mit eeneste og fornemste ærinde, ti jeg er hidskikked fornemmelig for at foreslaae en *alliance*, og at begiere for min naadige Herre deres kiere og eeneste dotter Frøken *Maria* till ægte.

337

RAN:

Tillbudet er meget anseeligt, men maatte jeg spørge hans *Excellence*, hvorledes Prindsen er kommen paa de tanker?

UDTOLK:

Aarsagen som har beveget hans durchleuchtighed at paatage sig saadan en reise, er denne: Udi *Æthiopien* eller *Abyssinien* er keiseren saa vel som undersaatterne christne, men i mange stykker gaaer fra den Romerske kirkes lærdom, hvorfor mange *Portugisiske Jesuiter* ere did henskikkede for at foreene *Abyssinien* med det *Romerske* sæde. Af deres tale og prædiken er min naadige Herre saaledes bleven bevæged og overbeviist, at han nu *passerer* for en nidkier *Catholique* blant *Jesuiterne* selv, hvilket er hans Moerbroder keiseren bekiendt, som derudi lader ham saa vel som alle samvittigheds frihed, og har tillstedet ham effter begiering at oplede sig en højadelig Gemal udi *Spanien* eller *Italien*. Till hvilken ende han har raadført sig med mig *Jago de las Cores* hans fornemste Udtolker og indfød *Spanier*, og spurt mig om de fornemste *Spanske familier*, hvorudover jeg gav hans Durchleuchtighed strax anslag paa det *Colibradiske* hus, saasom det største og ældste *Catholske* hus i *Spanien*, og *conseqventer* i hele *Evropa*. Jeg siger: udi *Evropa*, ti udi *Abyssinien* ere langt ældre *familier*, ti hans Durchleuchtighed kand vise sit Slegte-Register mand effter mand fra Dronningen af *Saba*, og sine christelige Forfædre fra de hellige 3 konger.

RANUDO.

Saa vidt gaaer endelig ikke mit Slegte-Register.

LEONOR:

Eders Velbaarenhed kand ikke vide, ti jeg har hørt lærde folk mumle om, at de *Colibradiske* stammer lige fra En af *Noæ* Sønner ved navn *Sem Cham* og *Jacob*.

RAN:

Jeg troer det nok, men de gamle har forsømt at antegne det.

UDTOLK:

Det eeneste som kunde skrække deres Velbaarenhed fra at give 338 naadige Herre deres dotter, er at hans naade er sort som alle andre *Morer*.

RANUDO.

Det vill intet sige, Vi *Spanier* ere selv sortladne.

UDTOLKEREN.

Jeg tog ingen betænkning at giffte mig derudi landet med *Helicon Combra*, min Frue, som nu er

keiserens Erke-Vaskerkone, hvilket er et Embede, som i *Abyssinien* ikke gives uden till fornemme *Damer*, ti hvert land Eders Velbhed har sine egne manerer, det underligste, som kommer fremmede for i *Abyssinien*, det er talen, som er ligere en sang end en tale, som for eksempel, naar jeg siger lavt det ord *Tahunki*, saa betyder det et bord, en *Ters* højere *Tahunki*, saa betyder det et bierg, en tone højere *Tahunki*, saa betyder det en kirke, og endnu en tone højere *Tahunki*, saa betyder det en *Elephant*.

D. RAN:

Hillemænd, det sprog lærer min dotter aldrig.

UDTOLK:

Inden eet aar vill hun tale det som en indfød *Abyssinier*.

D. RAN:

Jeg er kon bange, at min dotter kand ikke fordrage den store hede, som er i *Abyssinien*.

UDTOLK:

Ak! der er ganske *temperered* lufft i det land, hvor keiseren *residerer*, men der ere nogle af hans undersaatere, som boe lige under linien, hvilke ere saa hede, at man kand tænde svovel-stikker an paa dem, og naar de vill kaage deres mad, nyser de kon paa brændet, saa har de strax ild.

D. RAN:

Det er selsomt.

UDTOLK:

Ja, der er meget underligt till i naturen. Men een ting er at erindre, at min Herre blotter sit hovet, naar han taler med den Abyssiniske Prinds, og bøjer sig først for ham, ti det er en ære, som 339 han paastaaer at nyde af alle fremmede undersaatere, som ikke ere af kongelig blod.

RANUDO.

Ej, dertill beqvemmer jeg mig aldrig, skulde en *Colibrados*, en *Grand d'Espagne*, der effter sit *privilegium* med bedekkedt hoved taler med kongen af *Spanien* selv, blotte sit hoved for en fremmed Prinds?

LEON:

(*sagte*) Det er forbandet, det kalder jeg *Spansk*, han er saa fattig, at han ejer hverken hue eller hatt, og dog vill betænke sig om at blotte sit hoved.

UDTOLK:

Ja saa mærker jeg nok, at der bliver intet af, ti hans naade beqvemmer sig till ingen samtale uden paa de villkaar.

D. RAN:

Det gjør mig ondt at see saadant stort gifftermaal spildt, men jeg vill heller døe af armod end gjøre noget, som kand *prejudicere* min højhed.

LEON:

(*sagte*) Det kalder jeg *Spansk*.

OLYMP:

Om D. *Ranudo* lod sig overtale dertill, skulde jeg lade mig skille ved ham fra bord og seng.

D. RAN:

Eders tale D. *Olympia*, burte skrives med gyldne bogstaver over vor forstu-dør.

LEON:

(*sagte*) Med nogle andre bogstaver maled paa et andet vist sted.

UDTOLK:

Saa mærker jeg da, at hans naade med u-forretted sag maa reise herfra.

340

RAN:

Det gjør mig ondt, men jeg kand ikke beqvemme mig dertill, om jeg kunde redde mit liv dermed.

D. OLYMP:

Ja knap, om vi kunde redde vor Siæl dermed, ti *ambition* er os indprented ved fødselen.

LEON:

(*sagte*) Det kalder jeg Erke-spansk.

RAN:

Min dotter skall heller gaae i kloster.

LEONORA

(*sagte*) Og j begge i daare-kisten.

UDTOLK:

Jeg maa da forlade dem, og berette hans Durchleuchtighed dette afslag. (*Han gaaer*)

RAN:

Hvad synes dig *Leonora*, stod vi ikke paa vor ære?

LEON:

Jo jeg synes Herskabet staaer paa den og træder den under fødder, ti det som Herskabet kalder ære og *respect*, kand regnes dem af andre till ævig spott skam og skiendsel. Den hofmod gaaer saa vidt, at den kand give *materie* i sin tid till *comoedie*, Det artigste er, effterdi Herren ingen hatt har.

RAN:

Hør *Leonora*, man seer igiennem fingre med dig for din lange tro tjeneste.

LEON:

Herskabet maa nok tillstede mig at tale, ti jeg har i 4 aar liden mad faaet og ingen løn.

341

Act. IV. Sc. 8.

D. Ranudo.D: Olymp:Leon.Pedro.

PEDRO.

Herre her er en kiøle, men jeg har maatt sætte min troe og love i pant paa, at den skall blive baaren tillbage inden 3 dage.

RAN:

Ja nu er det for silde, Prindsens Udtolker har allt været her, men gik bort med u-forretted sag, saa der bliver intet af Partiet.

OLYMP:

Den kommer dog till pass, Vi kand ikke vide, Prindsen tør afstaa sine *pretensioner*, og komme hid igien, lad os gaae bort saa længe. (*de gaae bort*)

PED:

Hvad er aarsag *Leonora*, at Herskabet er bleven anderledes till sinds?

LEON:

Herren villde ikke beqvemme sig till at tale med blotted hoved med Prindsen.

PED:

Men hvad duer saadant narrisk forslag till?

LEON:

At komme ham des fastere till at troe, at det er en Prinds, lad kon mig raade, det skall nok gaae for sig, den falske Prinds kand altid staae fra sine *pretensioner*, men der kommer Herren igien paaklædd.

RAN:

Nej jeg troer ikke, at jeg beqvemmer mig dertill, hvorvel vores armod er saa stor.

342

OLYMP:

Ej! hvad armod? det er kon gemene folkes snak, folk af vor stand kand ikke være arme.

PED:

Men om Herskabet dødde af sult, hvad kunde man kalde det paa rett godt sprog?

OLYMP:

At døe af sult er ikke at døe af armod, men det kaldes heller en *heroisk* død, som ædelhiertede folk udvælge sig, førend de vill fornede sig.

PEDRO.

Men jeg er bange, at Herskabet fik saadan Grav-skrift: *her under hviler Don Ranudo med hans Frue den velbaarne, som dødde af Sult for at undgaae armod.* Men see der kommer *Ambassadeuren* tillbage!

Act. IV. Sc. 9.

Udtolk:D. Ran:D. Olym:Leon.Pedro.

UDTOLK:

Hans Durchleuchtighed min naadige Herre, langt fra at fortryde paa Eders Velbaarenheds paastand, tvertimod *admirerer* desmere saadan ædelhiertighed, og skatter Eders Velbrhd langt højere end tillforn, overladende till deres egen villie, om de vill bevise ham den begierte ære eller ej.

D. RAN:

Efftersom Prindsen ikke paastaaer saadant som en Rett, saa vill jeg af fri villie beqvemme mig dertill.

OLYMP:

Hvad?

D. RAN:

343

Jo D. *Olympia*. Vi kand bevise saa stor ære som vi vill, naar den ikke bliver os aftvungen, ti saa heder det kon høflighed, og ingen skyldighed. Jeg kand vise af den *Spanske Crønike*, at En af vore Forfædre D.*Sanctio* tog mod en gemen Soldat med blottedt hoved, der havde omkommet 8 *mohrer* i det store slag ved *Xeres de la Frontera*.

UDTOLKEREN.

Saa vill jeg da ønske Eders Velbhed till lykke med det store og mægtige Svogerskab, og inden een time bringe hid hans Durchleuchtighed med sit hele følge.

Act: V. Sc. 1.

Leonora.Gusman.

GUSM:

Ak *Leonora!* hvad vill den forliebte *Gonzalo* sige dertill, at hans kiereste skall føres till Morland? det er mig kiert, at hun kommer i højhed og Velstand af fængsel sult og armod, men jeg saae dog heller, at dette Egteskab blev till intet for *Gonzaloes* skyld.

LEON:

Nej *Gusman*, dette Egteskab er bedre.

GUSM:

Jeg fornemmer nok, at du er en Veirhane, og at du har samme nøkker, som alle Fruer-piger.

LEON:

Ej snak! naar Frøkenen selv er fornøjed dermed.

GUSM:

Ak Himmel! vill hun beqvemme sig till at tage en sort?

LEON:

Det er en christelig dydig Prinds, som boer i et *poleredt* land, jeg følger Jomfruen, hvor hun reiser.

344

GUSM:

Jeg følger min troe ogsaa med.

LEON:

Ja, hvad andet?

GUSM:

Saa kommer vi endnu till at tiene i brød sammen, hvilket er mig kiert, ti jeg elsker dig *Leonora* saa højt som en *Doctor* elsker en feber. Villde du som jeg, saa skulde vi strax forlove os sammen, og du skulde blive min kone, ti det tiener os begge ikke at gaae længere, tillmed er jeg forbunden at gifte mig snart for en viss aarsags skyld.

LEONOR:

Ej du Tølpel! du maa vide, at du taler med en Spansk Jomfrue, og, at du er hverken i Frankrig eller Tyskland, hvor man siger i dag: Vill j have mig? og i morgen holder bryllup, hvor man og omgaaes

hinanden saa venlig for bryllup et, at man intet nytt har at sige hinanden, eller at bestille bryllups natten. Vill du vinde min kierlighed, saa skall du frie effter landets mode. Du skall først eet helt aar gaae og sukke, blive *alterered*, naar du seer mig, lade nogle gange, ligesom du vill hænge dig af kierlighed, uden at lade dig mærke till hvem det er, men allene lade mig giette det selv. Siden skall du *insinuere* dig med spill og forliebte viiser for mine Cammer-vinduer, taale, at jeg viser dig bort med skiildsord, og slaaer vand over dig. Dereffter skall du *insinuere* dig med penge hos en gammel kone, som er min Ven, faae hende till at rose dig, og afmale den elendige tilistand du er bragt i af kierlighed, formane mig af christen kierlighed at frelse dit liv, vill gjøre dig et blidt ansigt, og imodtage eet eller andet vers, som du har skrevet med dit eget blod, siden at imodtage foræring, siden at tale med dig igiennem vinduet, og endelig lade dig ind i mit Cammer.

GUSMAN.

Du har rett *Leonora*, det bør saa være, den tid kand gaae snart, ti all denne omsvøb kand ikke vare 50 aar. Der fattes kon, at du skulde raadet mig at hænge mig rent op af kierlighed. Nej *Leonora*, jeg 345 vill hitte paa et raad, hvordan Vi skall kunde komme hastig sammen uden at synde mod landets mode. Du skall lade din Cammer-dør staae aaben en natt, og lade som du sover stærkt, saa vill jeg snige mig ind og besove dig. Du skall imidlertid raabe om hiælp, men dog ikke saa stærkt, at nogen kand høre det; naar jeg saa har taget dig med vold, saa følger af fornødenhed at du maa ile med bryllupet for at faae din ære igien, som jeg paa saadan skielmsk og voldsom maade har berøvet dig.

LEON:

Hør *Gusman!* hold inde med saadant snak, jeg [vil] min troe ellers sige det till dit Herskab, og du skall blive straffed for din ubluefærdige mund.

GUSM:

Det var kon et forslag *Leonora*, du kand ellers gjøre hvad dig lysterjeg er endelig ikke saa forlegen for at giffte mig.

LEON:

Jeg min troe ikke heller.

GUSM:

Ja ja *Leonora*, vi kommer nok till rette, men der er *Donna Maria*, jeg kand ikke taale at see paa hende, ti mit hierte bløer i mit liv, naar jeg tænker paa, at hun skall have den sorte Prinds. Jeg gaaer min vei.

Act: V. Scen. 2.

D. Maria.Leonora.Pedro.

D. MARIA.

Ak *Leonora!* den list du har opfundet, er u-forligelig, men jeg er saa bange, at det bliver aabenbaredt, førend Egteskabs *Contracten* bliver sluttet.

LEON:

Det kand ikke lettelig aabenbares, uden vi røber os selv, jeg har 346 derfor ikke villet betroe det till *Gusman*, ti han er taabelig, og kunde røbe os.

D. MAR:

Men er det ikke en bedrøvelse, at mine Forældre skall være saa forblindede af hofmod, at de vill heller døe af hunger end give deres dotter bort till en brav Herre, der baade har Evne og hierte till at række dem haanden, allene fordi hans stand er een grad ringere?

LEONOR:

Det er en forbanded hofmod, som regierer i dette land, derfor heder *Spansk* blant fremmede det

samme som hoffærdigt.

D. MARIA.

Sig ikke det *Leonora*, at det er landets *mode*, vi gjør vor *Nation* urett derudi. Vel er det sandt, at der findes mange slige folk i *Spanien*, men derfor maa man ikke gjøre det till den hele *nations Character*, ti intet er mere u-billigt end af eet eller andet menneskes gierning at ville gjøre sig en *idée* om en hel *nation*. Folk male tit en *nation* ilde eller vel af paa saadant *fundament*. Falde de blant *genereuse* folk, den korte tid de ere i et land, saa heder det hele land siden hos dem *genereux*. Boer der hoffærdige folk i det naboelav, de ere komne at *logere* i, saa skriver de bøger, naar de ere komne tilbage om et helt riges hofmod. Om mine Forældre for exem: ere saa daarlige, at de heller vill døe af armod, end give deres dotter bort till en viss *familie*, som de mene, ere ikke saa stor som deres, skall man derfor tillægge saadan lyde det hele land, nej det er u-billigt, ti de fleste mennesker her i staden fordømme saadant, og vill glæde sig over om vor anslag lykkes.

PEDRO.

Jomfruen har rett derudi, ti hun beviser med sit exempel, at alle ere ikke besmittede med den lyde; men der er Herskabet.

347

Act: V. Sc. 3.

D. Ran:D. Olymp:D. Maria.Leonor:Pedro.Gusman.

D. RAN:

Nu min dotter nu har himlen tilskicket dig en Egtefælle, som du kand forbindes med uden at vanære *familien*. Jeg har beskicket dig till din husbond og Herre *Theophrasto Bombasto* den store Prinds af *Æthiopien*.

PED:

Hillemænd! man kand høre allene af det ord *Bombasto*, hvilken mand det maa være.

RAN:

Det skall ogsaa være en brav dydig Herre, som alle de Prindsers af *Æthiopien* har været.

PEDRO

(*sagte*) Det vill intet sige, naar han kon er fornemme.

RANUDO.

I ligemaade skall han og være kiøn.

PED:

(*sagte*) Det gjør ogsaa intet till sagen, endskiønt han havde hverken næse eller øren, naar han kon er Prinds.

RAN:

Han skall ogsaa være en rig og mægtig Prinds.

PED:

Ej! her behøves ingen midler, i det eene ord *Bombasto* er mer end Rigdom nok.

D. MAR:

Jeg takker mine kiere Forældre for den omsorg de har draget for 348 mig, ti mit forsætt har altid været heller at gaae i kloster end at gifte mig med nogen af u-lige stand.

D. OLYMP:

Ak! D. *Ranudo!* vor dotters ord burte skrives med gyldene bogstaver, og sættes i alle fornemme huse. Af den *Colibradiske* stamme, kand ikke udspire andet end saadanne grene.

LEON:

Om Jomfruen havde vildet tage nogen af u-lige stand, saa havde jeg aldrig givet mit samtykke dertill, ti jeg villde heller døe end see saadant.

RANUDO.

Du skall have tak, *Leonora*, for din nidkierhed du har altid ladet see, at du er en tro pige, som har ærbødighed for sit Herskab.

PED:

Det skulde min troe heller ikke have skeet, saa længe mit hoved var op, at vor Jomfru skulde tage till Egte en *Gonzalo de las Minas*, omendskiønt han havde endnu været rigere end han er, jeg kand sværge paa, at da jeg hørte saadant forslag var giort af hans Søster, at jeg ivrede mig saa meget derover, at jeg endnu ikke har forvundet det. Der har satt sig noget i min rygg, som ikke er for den lange hvile, au - au - au - det minder mig saa tit jeg tænker derpaa. Var det ikke u-forskammedt, at saadan karl, som han, torte understaae sig at begiere en *Colibradisk* Jomfru? mener han, at mit naadige Herskab er saa kier effter penge, at det skulde fornedre sig saaledes? Hvad bilder den karl sig ind? havde jeg ham fatt, saa skulde jeg myrde ham her paa stedet. Nej førend det skulde have skeet, skulde jeg have stukket ild paa det hele hus, og opbrændt baade Herren, Fruen, Jomfruen og mig selv med.

D. OLYMP:

Saadanne tienere ere værd saadant Herskab, og saadant Herskab deslige tienere.

D. RAN:

349 Hans tale staaer mig an, saasom den føres af en overmaade stor nidkierhed, skiønt det ellers ingen *merite* var at brænde sit Herskab.

PED:

Ja Herrens og Fruens aske, om den kunde tale, skulde takke mig, ti det var en *heroisk* død, og alle folk skulde sige: de levede *heroisk*, og dødde *heroisk*. *Reputation* er jo det fornemste klenodie i verden, naar den er borte, hvad kand da Rigdom og Velstand nytte? nu taler jeg af hiertens grund, men naar jeg siger andet, saa skiemter jeg.

RAN:

Jeg veed nok, *Pedro*, at naar du har talet anderledes, har du allene giort det for at *divertere* os.

PED:

Det er min troe ogsaa sandt, men en Hofnar kand og tale ærbar iblant, naar jeg staaer paa Herrens og Fruens *respect*, saa taler jeg altid alvorlig.

RAN:

(*taer i sin lomme*) See her *Pedro*, der har du en *Rosonobel* for de ord du taledede; dog er det sandt, jeg troer ikke, at jeg har saa mange penge hos mig, du skall vist nok have en *Rosonobel* till gode *Pedro*, om ikke mer.

PEDRO

(*sagte*) Herren har maaskee ingen buxer paa, ellers havde jeg vist nok faaet den strax.

RAN:

Hvis du ikke faaer den, skall du vist faae noget, som er bedre.

PEDR:

Hvad er det Herre?

RAN:

Jeg skall mage det saa, at naar vor Historie blier beskreven, som jeg troer nok, skeer med det første af En af vore *Clienter*, saa skall dit navn med berømmelse blive indført derudi.

PED:

Hillemænd! hvad nød har jeg da? men der kommer Prindsen.

350

GUSMAN.

Ak! gid jeg kunde tale *Æthiopisk*, jeg villde spørge om adskillige sager, ti jeg har hørt saa meget tale om det land, besynderlig om det røde hav, og om den store flod *Seine*, som løber derigiennem og har guld-sand.

RAN:

Ej snak, du gie! *Seine* løber igiennem *Paris* i Frankrig.

GUSM:

Herren maa forlade mig, ti jeg har seet trykt neden under en *Tragedie* disse ord: *Scena* er i *Morland*. Men der er han, ak Herre! han svarer till sit navn, ti hans aasyn har allerede *bombarderet* mig saa, at jeg neppe kand staae paa mine ben, kand det staae Herren an at gaae ham i møde?

RAN:

Ja vist, men han er og den eeneste undersaatt jeg kand gjøre det imod.

PED:

Jeg maa sætte mine briller paa.

GUSM:

Jeg ligeledes.

Act: V. Sc. 4.

(Prindsen kommer ind i procession med sin hele Svite, som er alle sorte morer, medens processionen varer 3 gange om Theatro, spilles en underlig musiqve.

Processionen skeer saaledes: 1. Gaaer En med et lidet skrin i hænderne med presenter.

2. En med en lang tobakspibe som et spyd.

3. Prindsen selv med en Hofnar med bielder ved siden, som løber om, og gjør adskillig grimacer.

4. Andre med armbøsse og pile paa armene, Endelig staaer de stille, og En af de bevæbnede træder frem till Prindsen, og effter 3 bukker, saa at hovedet stødes paa jorden, leverer Prindsen sin armbøsse med en pil, som han skyder paa D. Ranudo, hvilken bliver forskrækket, og spør: hvad det skall betyde? hvortill svares af)

351

UDTOLK:

Det er saa landets mode at hilse mands personer paa.

(Dereffter træder En anden frem, og skyder en pil paa Gusman, som falder om af forskrækkelse, og raaber.

Hofnarren hjælper ham op igjen og siger: Gostuki, Gostuko, Gostuka. Derpaa siger)

GUSMAN.

Det var fanden ikke et godt stykke, det var et skielmsk stykke at skyde paa en u-skyldig mand.

GONZALO

(som er Prindsen) Lahom huhu, Scamba posi, lahom hubo, lahom huba.

UDTOLK:

Prindsen ønsker Deres Velbhd endnu maa leve saa mange aar, som der er mile till Solen, og sand-korn paa bunden af det røde hav.

GUSMAN

(sagte) Det sprog er skjønt at bruge om vinteren, ti det er saa kort.

D. RANUDO

(løfter paa sin hatt.) Jeg takker hans durchleuchtighed for hans ønske, og ønsker ham igjen Himlens Velsignelse.

UDTOLKER:

(till Prindsen) Allala.

GUSMAN

(sagte) Det er et forbandet sprog, dermed kand man skrive en hel Crønike paa eet blad.

GONZALO.

Lacoang hi li li.

UDTOLK:

Prindsen siger, at han har paataget sig denne lange reise, for at foreene sig med et højadeligt hus af den *Romerske Religion*, begierer derfor till sin Gemahl deres eeneste dotter Frøken Maria.

GUSM:

Hille mænd, hvilket mageligt sprog! naar hi li li betyder saa 352 meget, saa er jeg viss paa, at een linie kand giøre saadan lang *Spansk Remse*, som hele Fasten.

D. RAN:

Jeg tager med glæde mod hans Durchleuchtigheds tillbud, og overgiver ham min eeneste dotter till Gemahl.

UDTOLK.

(till Prindsen) Lalak.

GUSM:

Hvad mon han vill med lax?

(D. Ranudo leder sin datter frem, og overleverer hende till Prindsen, beder Notarius atopsætte Egteskabs contracten, Notarius sætter sig till at skrive. Imidlertid lister Hofnarrens sig till Gusman, og rykker ham i haaret frem ad.)

GUSM:

Ak herr udtolker! hvorfor rykker han mig i haaret? jeg har jo intet ondt giort ham.

UDTOLK:

Det er intet min Ven; Hofnarre udi *Abyssinien* tale ikke uden med geberder, naar de tale med deres overmænd, bruge de de slags geberder, som de kalde *Pohoki*, og naar man taler med sine ligemænd,

bruger man andre slags geberder, som man kalder *Hokipo*; denne første geberde villde sige saa meget: Jeg haaber, at der vill blive godt venskab imellem os to.

GUSM:

Fanden komme i saadant venskab, betyder det venskab at rykke ærlige folk i haaret, hvad mon han da vill gjøre for geberder at tillkiendegive fiendskab? (*Hofnarren rykker ham i haaret tilbage.*)

GSUMAN.

au - au, lad mig blive i roe, din sorte hund.

UDTOLK:

Med denne sidste geberde gier han till kiende disse ord: Gid jeg havde den lykke, at vi kunde være altid sammen.

353

GUSM:

Det ønsker ikke jeg, gid fanden være hos ham; de slags folk kand tale saa længe med en god ven, till han maa ligge paa Valstedet, det kalder jeg rett at dræbe folk med snak. (*Narren knytter næver till Gusman.*)

GUSM:

Hvad dævlen har han nu i sinde, men han knytter næver?

UDTOLK:

Det vill saa meget sige, at han vill fortælle noget om sin Reise fra Morland.

GUSM:

Ak her Udtolker! sig, at jeg er intet *curieux*, ti inden han kommer halv vejen, saa er der ikke eet helt ben i mig. (*Narren knepper ham på næsen*)

GUSM:

au - au - au - au -

UDTOLK:

Det vill saa meget sige, nu begynder jeg at fortælle Reisen.

GUSMAN.

Jeg maa og give mig till at tale paa *Hokipo*.

(*Han rykker narren i haaret igjen, de alternere med slige geberder, indtill de kommefor alvor i haar sammen, saa man maa skille dem ad, Mens dette klammerie skeer, vender de andre fornemme personer sig fra dem till Notarium, som imidlertidfuldfærdiger Contracten, og flyer den till underskrivelse.*)

D. RAN:

Lad Prindsen med min dotter først underskrive, siden tegner vi andre under till vitterlighed.

UDTOLKER:

Nej Herre, det er maner i Morland, at Brudgommen og Bruden tegner sidst, og de andre lade rom aaben till deres navne.

354

D. RAN:

Hvert land har sin skik, lader os da undertegne først, efftersom det er saa brugeligt.

(*De tegne alle under, omsider tegner ogsaa Gonzalo som Prinds med D. Maria deres navne, de raaber alle vivant, og Trompeterne blæser, naar det er skeet, oplæses Contracten.*)

NOTARIUS.

Imellem os underskrevne er med Forældres og venners villie sluttet et ævigt Egteskab, till hvilket omendskiønt intet naturligen udfodres uden de personers indbyrdes samtykke, der har bundet deres hierter af velberaadd hue sammen, saa har vi dog ikke vildet overtræde borgelige love, og anden *Ceremonie*, men forlanget venners samtykke, som denne Egteskabs *Contract* med os stadfæstet og underskrevet haver.

Gonzalo de las Minas. Maria de Colibrados.

D. RAN:

Hvad er det *Gonzalo de las Minas*?

GONZALO

(taer masqven af og siger) Ja saadant er mit navn.

RAN:

Ej det er bedragerie, som *exemplariter* bør straffes.

OLYMP:

Den *Contract* maa strax till intet gøres.

NOTAR:

Det kand ingenlunde skee; Et Egteskab som effter loven med allmindelig samtykke og undertegnelse er samtykket, kand ikke till intet gøres.

OLYMP:

Her er jo svig og bedragerie under.

NOTAR:

Det veed vi intet af, Vi har ikke gjort andet end det vi bør at gjøre.

355

RANUDO.

Det Egteskab er for sin u-lighed ganske u-gyldigt.

NOTAR:

Vi seer ingen stor u-lighed, ti her er sluttet *alliance* imellem to adelige *familier*, Uligheden maa bestaae derudi, at *Gonzalo* taer en fattig jomfrue uden medgifft.

OLYMP:

Min dotter mister heller sit liv, end hun lever i Egteskab med en mand af u-lige stand.

D. MARIA.

Jeg mister heller mit liv end jeg skilles ved en Person, som jeg har saa længe elsket.

OLYMP:

Ej *D. Ranudo!* vi vill ikke mer kiende hende for vor dotter, men gjøre hende arveløs.

PEDRO.

Her er jo intet at arve Herre uden det heste-dekken j havde nylig paa.

OLYMP:

Ak! jeg hører du skielm er og udi banden med, hør *Leonora*, kald os nogle folk hid till hiælp.

LEONOR:

Jeg kand ikke gjøre det naadige Frue, ti jeg er ud af samme bande, og jeg troer den hele stad skall glæde sig over dette partie, saasom alle mennisker fordømme Herskabets urimelige *ambition*.

D. RAN:

Ak! jeg troer, at det hele hus *conspirerer* imod os, har dog den vanartige *Leonora* smiddet dette forrædderie?

GUSM:

Skam fare effter *Leonora*, hvor nett hun havde smiddet det sammenjeg vidste min troe ikke andet end at det var en morisk Prinds.

356

OLYMP:

Egteskabet skall ikke allene blive till intet gjort, men j skall alle blive *exemplariter* straffede for dette bedragerie.

GONZALO.

Egteskabet skall staae ved magt, ti først har jeg Brudens samtykke, dereffter Forældrenes hænder under *Contracten*.

RAN:

Jeg kræver jer alle till vidne mine husfolk, hvordan till er gaaen.

PED:

Jeg kand vidne dette, at her er sluttet et Egteskab.

LEON:

Og jeg kand vidne, at Frøkenen længe har baaret kierlighed for *Gonzalo*.

NOTAR:

Børn staae vel under Forældres formynderskab, og er dem stor lydighed skyldige, saa længe forældrene *comportere* sig som de bør, og ere ved deres fulde fornufft, men naar det ikke er saaledes, fradømmer den *Spanske* lov dem saadan myndighed effter den *artikel: Si furiosus etc.*

RAN:

Ere vi fra forstanden? spørg min dotter og mine husfolk, om vi har bedrevet noget, som kand fradøme os forstanden.

D. MARIA.

Jeg kand ikke see mine kiere Forældre, hvad overensstemmelse det har med den sunde fornufft at ville heller sulte sig selv og sit barn i hiel, end inklade sig i *alliance* med saadan brav Herre som *Gonzalo*.

PEDRO

Jeg holder ogsaa for, at Herren og Fruen ere ikke rigtige i hovedet.

LEON:

Jeg kand heller ikke give bedre vidnesbyrd.

357

GUSM:

Jeg holder Herren og Fruen kloge nok, men at sige sandhed, saa er der dog en halv dousin skruer løse.

NOTAR:

Her hører j hus-folkets vidnesbyrd, hvilket dog ikke er nødtigt i denne sag, ti jeg kand till overflod lade

dem vide, at den hele stad er af samme tanke, og at hvad som er skeet, er skeet med Øvrighedens tilladelse.

OLYMP:

Ak Don Ranudo! lad os gaa i kloster.

LEONOR:

Og vi vill hen at holde Bryllup.

Ende.